

B. T.

641.

1744

Compendium

174

Jurisprudentiae Hungaricae

traditum ab Andrea Coupha,

Lycæi Eperjesiensis Professore publico ordinario.

Anno schol. 1834.

Seledj Szil.

BT 641

A Copiari Ref. hunc. 1833.

Nonolo de...

NYIAING
174

Compendium

174

174

Jurisprudentiae Hungaricae,

traditum ab Andrea Coupha,

Lycæi Egeriensis Professore publico ordinario.
Anno schol. 1837/8.

Selegdij Tol

BT 641

A Kopuris Ref. hunc. 1837 & 1838.

Pomolico Eger

Slovenská
pedagogická
knihnica
Bratislava
M-1734

REVIZIA

Introductio.

Homines ex statu naturae ad statum civilem necessitate causa transiisse certum est.

In omni statu civili necessariae sunt leges. Legislator ante omnia debet 1. Jus Naturae promulgare; hoc quidem omnibus per naturam inditum est; tamen non omnes habent claram hujus ideam.

2. Jus naturae promulgatum uberius declarare, ad Casus obvios applicare, interpretari et cetera.

3. Ex obligationibus imperfectis facere perfectas.

4. Ex indifferentibus actionibus licitas vel illicitas; seu actiones, quas Jus naturae in medio reliquit, vel precipere vel prohibere.

5. Leges naturales sancire, easque poenis vel proemiis roborare.

6. Formam litigandi vel proceduram judicariam determinare.

7. Determinare modum exercendorum actuum civilium (solum Civium) -- in eundem modum.

8. Aetatem personarum confingere.

Ex his generalibus principiis sequentia corollaria deduci possunt: In omni jure humano esse valida Elementa, quae mutari possunt, quae spectant omnia ab arbitrio legislatoris dependentia, et ex illo procedunt; alia mutari nequeunt, quippe quae ex Jure Naturae promanant. Leges juri Naturae impersonatae sunt quoad partem positivam, sanctionem videlicet, mutabiles, dicunturque mixtae; his opponuntur positiva more, in experientia et politica ratione, atque a deo arbitrio legislatores fundere, atque in totum mutabiles. Ex his elicitur Jus humanum esse complexum legum mixtarum et positivarum. Köny sic definit. Apertius et precipitius Pfelemer sic:

Jus Hungaricum est complexus legum et consuetudinum, quae pro Hungaria legitimo modo perlatae sunt, aut usu ipso invaluerunt.

Divisio vulgaris juris hungarici est in publicum et privatum. Publicum exponit jura et obligationes inter Regem et regnum subservantes; privatum vero inter

Quae initia legum humanorum?
Elementa jurisprudentiae
positivae? quae officia
legislatori civitatem organi-
sandi?

cives subvertentes. Privatum versus dividitur in civile, quod agit de rebus et reo, vel de modis acquirendi, abalienandi; etiam de delictis poena pecuniæ plectendis, — et in criminale, quod agit de delictis poena corporali puniendis. Dein dividitur in commune, quod ad totum regnum spectat; vel in speciale municipale seu statutarium, ad certam partem, aut certam civitatem cladem spectans. Hungaria enim sumitur vel semper laxissimo, vel laxiori, vel strictiori, vel strictissimo. Ad Hungariam laxissimo sensu sumtam omnes provincie eo spectantes olim perveniunt, e. g. Bosnia Serbia, Valachia, et ceteris stricto sensu perveniunt illuc Transylvania, Slavonia Croatia Dalmacia; strictissimo sensu sumtam ad III Circulos Hungaria extenditur. Denique vel est Scriptum, seu articuli Dietales, mutuo Regium et Ordinum, atque Regis consensu expresse laxi, atque seu modo promulgati; vel non scriptum seu consuetudines moribus Populi hungarici diuturnis invalescent.

Thematis dividit ius in Eclesiasticum et civile, prout illud vel societatem civilem vel ecclesiasticam ferit. Civile in publicum et privatum; hocce posterius in criminale civile, militare, pro divertere forum. Respectu juris administrationis id est modi juris laesa reparandi in forense jurisdictione et insanctionale seu reformationale seu repressione.

Elementa in internum et externum. Inter ut sanxit solos regni et cives inter se; posterior agit de re gotus hungarorum, erga peregrinos, et vicissim. Utrumque denum in Eclesiasticum et civile. Distinguit praeterea ius antiquum usque Yrbocetium Medii aevi usque Carolus III

et a Carolo III Novum usque ad nostra tempora.

Observatio Jus Criminale nec publicum nec privatum ex toto dici potest, nam delinquens privatos laedens, laedit eo ipso etiam securitatem internam, ergo civitatem.

Fontes Juris hung. alii sunt communes, qui reliquam quoque gentium jurebus inserviunt, alii domestici Juri solum hungarico proprii. Ad communes referuntur: Jus Naturae, et prudentia politica ad domesticos: leges scriptae vel Articuli Diaetales, Consuetudines Privilegia, et decisiones et praesudicia Curiae Regiae, nec non Statuta particularia.

Elementa ad fontes communes adhuc addit: Jus divinum positivum, decreta Pontificum, et Canones leges Imperii Germanici, atque mores majorum, qui postremo jam in Politica prudentia continentur.

Ad fontes domesticos spectant:

1. Articuli Diaetales seu leges, Lex Hungarica est: Constitutio publica in Constitis Senis Hungarica communi regis et statuum regni consensu expresso lata, atque omnes per regni partes solaniter promulgata. — Vocantur leges alias Decreta — Vocantur etiam Statuta generalia.

Requisita legum sunt, ut sint honestae, justae, possibiles, necessariae, vel saltem utiles, accommodatae adjunctis locorum temporum, personarum, convenientes circumstantiis regni, et fundamentalibus legibus, clarae et

manifestae, eandem ex opinione quorundam, ut sine pauca, et breves.

Non obstantes summa Legislatoris cura, per sepe evenit, ut in leges vel fassim initio, dum feruntur, aliqua officinitas, ambiguitas irreat, vel sensus saltem emergat. Fontes obsecutivitas possunt esse diversi, velut: 1. Verba diversim significatum habentia, v. c. liber, vagus, populus; 2. Vocabula, quae olim alium significatum, atque hodie habent, v. c. Tyrannus. 3. Termini technici; 4. Voces novatae 5. Voces peregrinae, obsoletae; 6. Mala scriptura, et defectus interpunctionum, et cetera. Quaecumque demum ex causa sit lex obscura, vel ambigua, sensus eius verus ope interpretationis eliciendus. — Est vero interpretatio: „Determinatio veri sensus, obscura alicuius et ambiguae legis. Dividitur interpretatio in authentice, canon usualem, et doctrinalem, nec non judicialem.

Authentice interpretatur legem (ex 12. § 190) ipse Legislator, id est: P. et C. diaxialiter congregati; atque haec est Interpretatio Authentico-legalis. Dicitur tamen modo proprio legem ipse etiam Rex interpretari, tuncque erit Interpretatio diplomatico Authentica. — Usualis interpretatio est, si ex consuetudine legis dubiae sententia explicatur. Doctrinalis denique, quae per privatum etiam sufficienter apparere scienti suo instructum impunitur, sed haec authentica esse non potest.

Hic § 31. Elementa et Elementis Doctrinalem interpretationem dividunt in Philosophicam et Phylogenicam, et Historicam. Prima fit ex ratione legis interna, altera ex verbis et expressionibus; tertia ex ratione legis externa. — Est vero ratio legis id, quod Legislatorem permone

Hermeneutica est ars interpretandi aliquam scientiam.

Quid interpretatio

18.22 Lex de interpretatione verborum

1827
1828

ad legem ferendam, nempe salus reipublicae.

Phylogologica Interpretatio vel esse Critica, quae sexum vitiosum emendat, mutilatum vel interpolatum integritati suae restituat, spurcia a genuinis facernit et interpunctiones ordinat, vel Grammatica, quae verborum vim ac potentiam declarat, atque obscuritatem et ambiguitatem orationis lucem affundit, vocumque originem docet.

Philosophica Interpretatio abitur in deklarativam, seu verbalem, quae sanxum scribitur legi, quantum eius verba requirunt; in extensiva, quae legem ad plures casus, et obiecta extendit, quam verba legis admittunt; attendendum itaque illa, si ratio legis latius patet, quam verba; tandem in restrictivam, si ratio magis coarctetur, atque verba sonant. Tum extensiva sum restrictiva vero illi ac solido innisiuntur fundamento, quod ratio, medulla ipsa ac spiritus legis sit; verba autem solum cortex et signa eius. Tum extensioni sum restrictioni sanxum in legibus communibus est locus.

Hinc asserit interpretationem authenticam esse novam legem, quae pariter obiectum interpretationis esse possit. Idem dicit de usuali, quia conveniendo pariter lex est. Remanet itaque sola doctrinalis; nam iudiciale sanxum pro sententia et deliberato, non pro interpretatione habet, Philosophicam Phylogologicam et Historicam autem sanxum pro mediis interpretationis doctrinalis. Sed nec doctrinalis divisionem in deklarativam, extensivam et restrictivam admittit, quia si ratio legis praesens habeatur, non est opus hisce interpretationis speciebus.

Principales regulae Interpretationis.

Signa sermonis ubi
sint, alim hoc non fuorant
ibis, peribis, per bella
nunquam, pedes.
ibis, peribis per bella,
nunquam cedebis.

I. Interpretationis Stylisticae.

1. Lex homogenea posterior tollit legem homogeneam priorem i. e. generalis generalem, specialis specialem prius latam. Sed si concurrat generalis cum speciali, utraque valet, nam posterior est tantum exceptio.

2. Ubi eadem ratio legis, eadem dispositio legis. Haec regula non debet extendi ad iura singularia, privilegia, dispensationes, — ad leges criminales etiam cum summa cautione, quia hic expressa tantum docent.

3. Cessante ratione legis, cessat lex ipsa, ratio enim movit legislatorem ad legem ferendam.

Haec regulae sunt principales, reliqua corollaria ex his fluentia sunt juxta Helemen et Aemonis. v. g. Si quis in fraudem legis agit, ille contra legem agisse confetur, vel cui plus licet, illi et minus licet, vel odia restringenda, Favores ampliandi. Recte sententia, qui statuerunt regulam hanc ultimam cum iustitia et aequitate conciliare non potest; ubi enim unius favor, ibi alterius odium subvertitur, ratio enim iuxta assignari non potest, cur unius favor cum incommodo alterius ampliari debeat.

II. Interpretationis phylogicae.

1. Verba tandem propria popularique sensu sumenda, donec necessitas cogat ab eo discedere.

2. Si vox aut sententia aliqua dubium habeat significatum, tum ex ipso objecto, et materia subtrahi determinari debet.

3. Voces sunt sumendae significatum illo, quem habuere

analogia.

tempore laese legis.

4. Verba et propositiones ambiguae ex locis parallelis aut eodem systemate illustranda.

5. In vocibus peregrinis res novae ad originem respiciendum.

6. Termini technici ex opinione ejusdem artis vel scientiae peritissimorum explicandi, et determinandi.

Quibus modis leges cessant?

1. ^{Abrogatio} Abrogatione dum lex quaequam simpliciter et ex integro tollitur.

2. ^{Obrogatio} Obrogatione si in locum legis unius altera substituitur.

3. ^{Derogatio} Derogatione, si lex antiquior per recentiorum in aliqua parsum sui parte tollatur.

4. ^{Conversetudine} Conversetudine contraria subsequente, quae legem quaevis et opponitur, enervat.

5. ^{Desuetudine} Desuetudine, si lex quidem non deletur, sed longiori tempore ab eius observantia delictum sit.

6. ^{Extinctio} Extinctio ratione legis cessat lex ipsa.

II. Conversetudo, quae est norma actionum humanarum, accedente tacito vel expresse consensu regis.

moribus populi Hungarice infirmitas. Conversetudo sancitum per eum introduci potest, qui auctoritate publica legem condere potest, per populum igitur, non plebem. Conversetudinis eadem sunt requisita, quae legis scriptae, scilicet nempe iusta et certa Verboesque conversetudini triplicem vim tribuit; vim nempe: ^{utanti} abrogativam, imitativam, et interpretativam. Deinde conversetudinem a lege distinguit, nisi tacitum scriptae ab expresse, successivum a momentaneo De Conversetudi. In non scriptae.

ne proponitur quibus quae anni requirantur ad stabilendam.

Conversetudinem? Hic nihil certi determinari potest, cum ad conversetudinem vel maxime conformis populi requiratur, nisi ex consensu Regis, qui solet esse tacitus, Prolocolla nempe civitatum Ferris =

Sunt et leges coactivae, et permissivae quae distinguuntur debent in coactivis

Si leges colliderent
Aut sunt homogeneae, tum una aliam tollit prior, aut heterogeneae utraque sua. In lege nullum verbum superfluum, ideo semere voces non sunt secus mutatur. Tandem non recedendum et proprio legis sensu donec absumptum inde eveniat, ut, quem tempore legislationis habebant.

Franko sic:
in conversetudine affert Causam, modum et Occasionem, quae est effectus legis scriptae causam in scripta et confertur, modum in acta publica et in scriptis.

in defectu legis non est abrogatio nisi legem scriptam tollit (ut Franko) si sine eo, sine non iustis hoc fuit, cum

dictionum Consilio submitteantur, atque si ad factum quoddam nulla veniat reflexio, abt in Consuetudinem. — Verborum ad factum. — Verborum ad consuetudinem 10 annos sufficere existimat. Dividitur consuetudo in generalem, Particularem specialem, certam et incertam, certa non est probanda; incerta probari debet. Praeterea actiones consuetudine invalescentes sunt vel judiciales, vel extrajudiciales, prout in foro, vel extra forum locum habent.

Distingvenda sunt consuetudines a Regle, et Ordinatione Curiae, ac ritibus. Agitur ac ordinatio Curiae est certus modus, in iudiciis provocatis, et expeditionibus publicis observandus; quomodo procuratoria confisusio expedienda, aut qualiter levata et proclamata fieri debeat. Ritus sunt aliquae Ceremoniae in actis et factis publicis observandae, quae tamen abesse existant possunt.

III. Privilegium est beneficium speciale a legitimo rege nostro cuiquam bene merita personae ita concessum, ut consuetum sit, neque tamen in exemplum trahatur.

Consuetum debet esse, secus enim erit dispensatio, qua Rex quempiam in casibus determinatis ab obligatione legis eximit. Praeterea per privilegium conferuntur etiam ius positivum, per Dispensationem vero semper duntaxat negativum. Nec in exemplum trahatur, quia privilegium considerandum, ut exceptio a lege communi; quae subest interpretationi strictae, et ad alias personas vel res nec propter identitatem rationis extendi potest.

Dividuntur privilegia in invalidabilia et separabilia, prius si non habet formam internam, posterius si externam.

2. In Personalia, quae ipsam personam immediate afficiunt,

eique aliquod decus, vel emolumentum afferunt, et realia, quae rei ipsae adherent, ut cessante re, et ipsa cessent. Personalia sunt vel a. strictae personalia, si personam non excedant, sed cum ea exsinguantur, velut prerogative, seu diplomata Doctorum. Coetm b. Genitilia seu familiaria, quae ad legitimis haeredes transeunt v. g. Nobilitas.

c. moraliter personalia seu Imunitatibus: velut personis moralibus: Episcopi Collegii Academiis, Privilegiis corporata, quae Verborum Generalia compellat II^a § 3.

3. in privilegia praeter legem communem, contra legem, et iuxta legem communem. Praeter legem est, si conceduntur favores, ubi lege nil dispositum est; contra legem est si quid beneficium adversus legem concedatur. Legem tamen non fundamentalem esse oportet; — iuxta legem est, si jus quod jam praeterea ex lege fluit, per privilegium uberius evolvitur.

4. Privilegium vel est in usu, vel extra usum conficiendum pro eo, atque de presenti eius exercitium viget, vel non viget. Istud porro obsoletum, aut non. Isthoc, quia vim suam non amisit, denuo in usum revocari potest, aliud, velut plane extinctum, nec confirmatione Principis invalescit.

5. Affirmative seu positivo acquiritur jus ad actus positivos exercendos, v. g. in jure gladii, telonis, et ceteris, negativo; immunitas ab onere, quod secus universis incumbit.

6. Perpetuum, ex sua indole semper durat, per accidens tamen cessare potest, temporaneum, ad certum annorum, vel generationum numerum, vel dies ipsa esse restrictum.

7. Mere gratuitum ex pura principis liberalitate, et gratia, oneratum cum aliqua permutatione vel volitione pecu-

niaria procedit.

De requisitis privilegiorum

Solemnia privilegii sunt internae et externae. respicientes formam internam, vel externam.

Ad internas spectat:

1. Ut salvo aere jureque alieno conferatur.
2. Ne consensionem, aut fundamentalibus regni legibus repugnet, nisi bulla aureae, pacificationi Linicensi et Viennensi.
3. Ut contineat veritatem internam et externam, prior confisit in ea, ut negotium prout gestum est, referat; posterius, ut vere ab eo procedat, cuius nomen subscriptum est.
4. Ut princeps ex propria sua scientia et auctoritate illud elargiatur. Hinc reuera clausula: „De quorum novitia nos satis homo certificavit et assecuravit.“

Ad externa requisita pertinent:

1. Ut expediatur ex Cancellaria maiori.
2. Stylo usitato, /latino hucdum/
3. Clausula adit: „salvo jure aereque alieno.“
4. Ut datum loci, temporisve rite subscribatur.
5. Subscribatur a rege, Cancellario vel Consiliario et Secretario.
6. Absint omnis generis rationes.
7. Muniatur sigillo regio, et quidem uno et majoribus.

Viry asserit privilegium essentialibus procedure judiciariae partibus repugnans esse ipso jure nullum. Essentiales procedure judiciariae sunt: citatio, excoctio, et convictio.

Quibus modis cessant privilegia?

1. Per abudum si nempe privilegium ad delinquendum convertatur, e. c. Si jus gladii ad innocentes opprimendos adhibeatur, vel iure veloni gaudens iusto majus vestigal exigat.

Discrimen

1. Dispensatio est pro uni-
co casu, priv. pro oibus
Beneficium iuris tri-
bus lex - priv. Rex.

2. Per non usum, si intra lege praescriptum tempus non ihi roboretur; v. c. Si donatio intra annum executionis, ius num-
dinarum publicatione non firmetur.
3. Per crimen laesa maiestatis, et notam infidelitatis.
4. Per invalidationem ex prejudicio.
5. Per posterius contrarium, et oppositum priori, ergo obrogatione.
6. Per abrogationem, seu legem generalem, sed qua expres-
sam mentionem abrogationis facit, in genere, si non, in specie.
7. Per renunciationem privilegii seu expressam, seu tacitam.
8. Per revocationem principis ex causis iuris, quae semper
debent discrete exponi, ut privilegiatus semet defendere possit, ad-
versus fiscum regium. Gratuita privilegia simpliciter revocantur,
retractari possunt.
9. Temporaneum desinit elapso tempore ad quod datum est.
10. Personale extincta persona, cui collatum erat, reale
cessante re, cui alligatum fuit, cessare duapte intelligitur.
11. Intermissa publicatione.

IV. Decisiones Curiales, et prejudicia curia-

lia, priores sunt: Sententia exc. Cassiae legitime lata, nullo
que remedio juris interurbatae verum executioni datae.

Prejudicia sunt: Decisiones in similibus causis saepius
uno, eodemve ordine ac modo factae.

vellem 1. ex usu 2. e iure e.g.
se favore non possit invalidari laq
perennali.

Inter decisiones et prejudicia illud est praecipuum di-
scrimen, quod et alterutrum sabula vel unica sententia decisionem;
utriusque autem consensientes, plures et similes prejudicium efficiant.

Utriusque vis in sequentibus consistit:

1. Judicibus inferioribus normam consuevunt, a qua si disce-
dunt, sententia eorum penes Appellatam reformantur.
2. In defectu legis, donec in civitate lex decidatur, legis in-
usur serviant.

3. Leges ambiguas et obscuras practice interpretantur.

4. Ad consuetudines inducendas vel probandas maximum habent momentum, si nempe ostendi possit urgentem aliquam offensam etiam per sententiam exc. Curiae agnitam esse.

5. Normam ponunt ipsi Curia praefer convenientiam ne in similibus causis discrepantes sententias ferat, quod eius dignitati derogaret. Verum tamen Curia regia ab eis discedere potest, si videatur sententiam aliquam non satis firmo nisi fundamento.

Haec unum ex plano tabulari seu Curiali quod iussu M. Theresiae Nixley Virois, et Kelce composuerunt, et paratum exc. Curia subtraverunt. Opus hoc per Curiam revisum etiam per M. Theresiam confirmatum est anno 1769 sed continet sententias dumtaxat ab anno 1722 - 1769, reliquae usque ad 1828 sunt collectae per Molnar indulta quidem Supremo, verum tamen non confirmatae; licet igitur ad eius opus provocatio fiat, vim tamen obligativam non habet eo in gradu, in quo planum tabulare. Dicitur hoc opus Collectio decisionum Curialium.

Curiae sunt leges spz

V. De Statuta locorum particularia, seu ius municipale seu Kasuaricum est: Normam actionum humanarum per Communisatem aliquam liberam pro negotiis suis commodius expediendis consensura.

Communitates, quibus ius Kasuarum ferendi concessum sunt vel aequales quarum singula membra pari jure ac suffragio in pertractandis negotiis gaudent, saltem Kasuarum vocantur Collegialia, quae confirmatione, seu potius consensu regis non egent, nisi fuerint Kasuarum coetuum, aut sunt inaequales ubi alii regunt, alii obtemperant, horumve Kasuarum vocantur legalia, quae consensum regium expressum aut tacitum requirunt.

Requisita Kasuarum collegialium sunt:

1. Deliberationi interesse sufficit eos qui de lege vel more
communitatem repraesentant.

2. Vota maiora in deliberatione sufficiunt.

3. Consensum regium aliquem requirunt.

Utriusque generis statuta commune est, quod nunquam
in observum legis, verum tantum praeter legem, vel tacente lege
ferre possint. Olim ferebantur etiam contra legem communem, ta-
liaque requirebant consensum regium: - praeter legem lata nec
consensu egebant.

Obs. Nobilibus in liberis vicariis habitantibus
iustitia non potest secundum statuta circa administrare, nec
quodam bona circa immobilia, verum semper secundum legem
communem.

De subsidiis juris privati hungarici.

1. Antiquitates iuris ex historia dicendae e. c. ex judi-
cibus orationibus orca Curia regia, et proto-notariis, Tabu-
le Districtuales.

2. Historia iuris, et in genere Historia regni politica, v.
g. Cur olim Veneti et poloni ad indigenatum non admittaban-
tur. 3. Statistica ex qua praesentem regni statum discimus,
igitur tribunalia administrationem iustitiae, consuetudinem
iura maiestatica

4. Jus civile romanum, ex quo ad ius hungaricum
multa perlata sunt, v. c. materia de contractibus et c.

5. Jus Canonicum partem quadammodo non tantum sub-
sidium iuris nostri constituit. Sedes enim sacre causas suas
secundum hoc iudicant.

6. Sphragistica seu notitia sigillorum, ex qua au-
thenticam sigillorum igitur et documentorum deinde nexum fa-
miliarum, et communionem juris discimus.

7. Numaria seu doctrina de nummis.

8. Heraldica seu scutorum et insignium scientia. Est haec in nexu cum Sphragistica. Hinc discimus communionem familiarum, nexum juris, et cetera.

9. Geographia eundem legislatorem de necessitate differentiarum legum specialium.

10. Chronologia seu modus annos computandi.

11. Mathesis forensis praesertim Arithmetica et Geometria in divisionibus, controversiis verbalibus, metralibus, proportionalibus, et cetera summopere necessaria.

12. Collegia iuridica uti universitates Academicae.

13. Diplomatica seu scientia ad diplomata intelligenda et dijudicanda ducens.

14. Commentarii quorum praecipui sunt: Förky, Kelmen, Frank et Husity. — 15. Medicina forensis pro dijudicandis violantibus.

De Corpore Juris Hungarici.

Dividitur in tres partes I. Tripartitum Verböczyanum, II. Continet decreta Regum, seu Articulos Dietales. — III. Sunt additamenta diversa, posteriori parte non vim legis habentia.

I. De tripartito Verböcziano.

Tripartitum vocatur, quia tres habet partes, 1. De Personis, 2. de rebus, 3. De Actionibus. — Postquam ob defectum corporis iuris, saepius confusio in iurisdictione oritur ex voluntate regni Wladislaus magistro Adamo consensuum descriptionem committens, quum nil proficisset, Verböczio hoc mandavit, qui magno labore perfectum opus in Comitibus anni 1514 regno obtulit. Post Paxium approbatum, hoc regi sublatum est, qui confirmavit, sed propter turbulenta tempora non erat sigillo munitum et promulgatum, igitur forma externa nullum erat, sed

propterea ipse Auctor typis imprimi curavit -

Opero Verboëxy solet citari, ut nominetur prologus, pars,
vel scilicet, atque paragraphus - Prima pars habet 134 - II
86 - III: 36 scilicet - Tituli paragraphos, quas præcedit principi
um.

Defectus Vitiū Verboëxy tribuunt 1, quod
non satis sibi confax, quia multa quæ spectant ad personas
in II: libro exponit, et de rebus multa in libro I. - 2. Quod
multas causas neglexit, nisi de sermone -
3, Quod non vix sincere collegit consuetudines, sed hoc nequit
probari, secus a rege et Dieta non esset confirmatum opus
eius

Auctoritas - Licet non sit tripartitum sigillatum,
nec solenniter promulgatum, attamen habet vim juris per u-
sum 300. annorum, et tacitam adptionem ex approbationem di-
aetæ, quæ jam sæpius ad hoc provocavit.

Biographia Verboëxi Stephani.

Ab exercitiis vocatur Ulpianus Tribonianus Gaxianus hungari-
cus - Natus est in possessione Verboëxa Comitatus Ugocsiensis,
patre Joanne Verboëx, advocato salubari, matre vero Apollonia
Deák circa 1460 - Jam juvenis Protonotarius regni
electus est, cum ei commissum tripartitum in Comitibus anni
1514 obulerat, serius Praeses regni et Personalis factus, et ad
omnia maxima officia aptus iudicatus est. - Sed has laudes factis
suis ferius deformavit, dum Comitia Rakocziensia verbilientibus
orationibus dissoluit, alia vedivota Hauravini celebravit, ubi Palasi-
nus creatus est, sed in ius vocatus, cum se iudicio dissiere de-
craftet, proscriptus ad cognatum Joh. Szapolya Transylvaniam pro-
fugit, - Post eadem Mohacsiensem convenit ei adhaerere, ut rex
eligeretur, efficit, et Cancellarius eius efficit, mox turcas evo-
cans multiplicis Barris calamitatis auctor erat. - Postremis viris

annis paucis christianis Budae jus dicebat, mortuus ibidem, abs-
que christiana sepultura honore in coemeterio judaico conditus
est anno 1542. In filio eius Emerico stirps familiae mascula ex-
surgit ex filia Elisabetha descendens domus Comitum ab Asper-
monte adhuc superest -

II. Articuli diaetales, seu Decreta regum,

Id est: leges in Spiritibus unanimi regum et principum conde-
ite et auctoritate prolatae - Citantur decreta a Stephano I. usque
ad Colomanum per nomen regis, numerum decreti, librum, et capitulum
a Colomano - Ferdinandum I nomen regis, numerum decreti, et
articulum - a Ferdinando I - nostra tempora annus et numerus arti-
culi - Ludovici II i leges citantur ita ut vel rex, vel annus nomi-
natur laxi decreti -

Anno 1542 celebrata est dieta Basoni, et Neosoli
citacioni igitur additur „dietae Basoniensis, vel Neosolensis -

Articuli anni 1608 citantur „ante et post coronacionem / a. c. et
p. c.

Decreta regum usque ad Frudolphum III deseri-
psit Zacharias Mofoszy Episcopus Nitricensis, circa finem seculi
XIV, ab eo tempore separavim prodixerunt articuli noveleses -

Ultima editio decretorum est anni 1822 - Igitur jam hodie san-
ctum in Dieta anni 1824 - 1830 et 1837 laxi articuli sunt
noveleses

III. Diversa Additamenta, quae non

habent vim legis, sunt: Cynosura, seu repertorium omnium
maximarum in corpore juris conspectus; est opus Johannis Ste-
gedy Jesuita usque ad annum 1741 -

- 2., Syllabus indigenarum usque eundem annum -
- 3., Catalogus familiarum, Palatinorum, Archiepiscoporum,
imo etiam regum -

- 4., Lexis criminalis Ferdinandi secundi
- 5., Directio methodica Johan. Vitonics.

G. Pensura

6. Censura dubiesatum in quæstionibus - nec et contrarietatum.
7. Articuli Juris saxeronicales sub Rudolpho I
8. Observationes processus causarum militaris Curiae regiae in fa-
cto honoris et cæp.
9. Varia juris jurandi formulae
10. Regulae juris antiquæ, Canonice et hungaricæ -

Hæc omnia non habent vim legis, exceptis articulis saxeronicis et regulamento militari.

De rubricis. - In omni lege est rubrum et nigrum articuli

In singulo porro articulo nigro est principium, postea Si. Jam anno 1554 incepit numeris signari lex, - 1596 Regedi projectavit, ut rubrica fierent et principis & isque uti præseriem ab anno 1803 solvi sunt.

Historia Juris.

Bela III introduxit libellaticum supplicandi modum. Carolus Robertus emendavit processualem formam, supulit iudicium formale, id est ferri candentis, et aqua bulliensis, Sed procuram in iudicis, processus criminalis sub eo mixtus est - Sub Matthia I Jus civile romanum invalescere coepit, sed sub eo suppressum est. Verbozey opere suo Geocham fecit - Sub Maximiliano I Codex montanus editus est, 1543 - Sub Rudolpho articuli saxeronicales restaurati sunt - et Zachar Mossozey edidit corpus juris Hungaricæ. Sub Ferdinando III praxis Criminalis

Anno 1715 ordinata fuit commissio systematica, quæ ad emendam sub Carolo III formam nobilem consilii - Sub Maria Theresia conscriptum est planum sabulare.

Jos. II introduxit novum ordinem iudicarium, et sanctionem criminales, quæ cum eo repubta sunt.

Leopoldus II crimen noxae Infidelitatis determinavit. — Anno 1491
Ordinata est deputatio pro elaborando ordine processuali, emendandis le-
gibus, discutendis decisionibus Curialibus, quae in plano tabulari con-
tinentur, nec non elaborando Codice criminali. Crimen laesae maje-
statis, usque Leopoldo II reges, ab illo iudicat Tab. regia.

II^{ae} sit 14. Privilegia per Ludov. I et Car. Robertum
ante mutationem sigillorum laesa exim non valent — nec non Jo-
sephi II: item Booslav, et Stekoci

Libri I^{us}

De Personis

Persona est subiectum iurium et obligationum capax (Vel)
vel est subiectum libere agendi et imputationis capax -

Personae dividuntur respectu aetatis et potestatis

I. Respectu aetatis legitima et illegitima personis. - Illegitima est a p^{er}
usque ad 12 annum. Post 12 incipit legitima sed imperfecta usque 24.
quoad mares et 16 quoad puellas. Beneficentia aetatis impetratur a Comi-
tatu vel maiestate regia et quidem maribus 21. annorum debent esse
hoc ex usu invaluit sub Jos. II.

In iure Austriaco venire
debet 24. ann.

II. Respectu potestatis cui subjunt

a. Personae publicae potestati subiectae immediate vocan-
tur Personae sui iuris - uti Magnates Ecclesiastici Cives nobiles Libe-
rini - b. Dominica potestati subiectae et Tutorum potestati Tutoribus
vel curatibus subiecti - qui sunt personae alieni iuris

Personae imp. aetatis non habet actionem personalem, non
potest debita contrahere, quia secus revocatio et recuperatio subsequuntur
processu repolitionis coram iudice pedaneo - Aut per Tutorem, Curatorem
2. Aut per fiscum magistratualem

Personae illeg. aetatis nullos actus civiles et alias
obligationes ad diminutionem iurium suorum facere possunt cui
ampli e' factis eorum maturitas iam demonstratur, quia est haec
presumptio iuris, et de iure, - excipitur tamen, si quis pro pro-
prio commodo et emolumento ineat contractum.

Personae legitima sed imperf. aetatis

Juxta Praxim. Contractus inire possunt propter debiles
iuxta vim art. 21. 1802:99 Contractus obligatoriales persona-
rum imperf. aetatis sine consensu Parentum Tutorum vel Cu-
ratorum inisi sunt inrigorosi (exceptis proprio neculio ga-
udentibus). - Hunc articulum iurisconsulti diversa ratio-
ne explicant: Nulli contractus obligatoriales ad omnes pos-
sibiles obligationes extendi, Tulciq. opinionem suam hoc
argumento: Insensio legislatoris fuit ne minores sibi noce-
ant

Jam vero per quoscunque contractus profano sibi nocere
adhibere regulam interpretationis extensivam: ubi eadem
ratio legis, eadem dispositio, sed haec regula in legibus spe-
cialibus non valet, haec lex autem est specialis, seu exce-
ptio a lege Verböcziána facta, quoad debita Verböczi-
áni omnes contractus inveniendi facultatem praeter passio-
nes perennales admittit. - Praxis vero contraria, verba
legis novae ad debita sanum contractus refringit, et sen-
sus ipse legis etiam per argumentationes demonstrari
potest.

1. Rubrum ipsius legis est: De usuraria pra-
vitate, jam haec vero in contractibus debitalibus habet lo-
cum, ad eorum vim suam ad debita sanum refringit.

2. In artic. 37. 1729. media demonstrandi facultatem
debitum exponitur, et hic per obligatoriales nil aliud
quam debita contractus intelliguntur.

3. Reperi potest sensus huius legis ipsius ex
ipsis temporis circumstantiis, seu ratione legis externa.
Legislatio enim plurima damna minores per contra-
ctus debita ferre videbat, cuius causa haec lex lata
est, refringendus ergo est sensus eius ad debita solum
contractus.

4. Lex specialis est strictissima interpretatio-
nis lex enim commemorata (art. 21. 1802) est exceptio a
lege Verböcziána, determinative art. 17. 1792.

Non obstantem tamen art. 21. 1802 vi restri-
ctiva, sunt casus et exceptiones licet in lege solum proprio
peculio gaudens excipiantur ubi minoroniam contractus

debitales validi sunt: a; Si veniam aetatis a iurisdictione vel rege habeant, — Jurisdictionis ex usu dat veniam, cum anni adhuc restantes relaxantur. Finis censet in statu venia aetatis esse locum revocationis et invalidationis contractuum praesudicio pollentium, quia non data est venia ut si bi noceant sed ut pro perfecta aetate personis computantur in praxi.

b, Si proprio peculio gaudeat. Sub hoc variae intel-
liguntur. Finis ditionem eius ad maris proprium sanum acqui-
sita restringit, vi art. 17-1792. Personas imperfectae aetatis nullo adhuc proprio peculio gaudere.

c, Rationalitas et necessitas Contractus

d, Si cum consensu expresso positivo Parentum Tutor aut Curat. contrahant debita, vel sine necessitate adit, licet consensus non possit praesumi expressus hic.

Porro contractus debiti in imperfecta aetate initus
sunt invalidabiles, si in perfecta iam aetate in veridicium aut ex
Capitali solvantur, quia consensus in perfecta aetate iam supplet
defectum contractus in imperfecta aetate initus invigorari.

Habemus de legitima Pae imperfecta aetate legem anti-
quam Verbocey sit. 3 I^o. Haec admittit minorennibus post 16
annum facultatem debita contrahendi, pignoratitios celebrandi,
post 18 annu mobilia disponendi, fassione perennalem aliove
contractus iniciendi post 24 aetatis annum. — Puellis post 14 annu
admittit de mobilibus disponere, debita et pignora contrahere,
sed fassione perennalem post nuptias sanum admittit, quae si
ante nuptias inierit, post post has intra annum revocari. —
Lex haec personas imperf. aetatis procuratores eligere potest

quem tamen

quem tamen sensum legis praxi per analogiam extendit ad
facultatem et active et passive ligandi; testamenta condendi mor-
tis causa, — Vi art. huius: aptae sunt imperf. aetatis personae ad
testificandum; facultatemque quoad illa quae ipsae valide agunt, pleni
potentiarum conficiendi, matrimonium inveniendi, quoad Protestantes cum
consensu Parentum, secus non, quoad Catholicos etiam sine consensu pa-
rentum, sed nunc parentes eum non intervenire debent. — Explicari le-
gem hanc multae decisiones Curiales, e quibus memorabilia: Absoluti-
onales Tutoribus datus ita modo validas esse, si usque perfectam
aetatem non revocentur; honorarium a minoribus Tutoribus pollici-
tum nisi ad perfectam aetatem revocentur, omnino solvi debet.

Iuxta theoriam Flöry: persona imperf. aetatis possunt Procu-
ratores conficere, active et passive ligare. De aetate persona-
rum hanc habemus duas leges, novam art. 21, 1802, et antiquam
art. 3, I^{mo} quas inverse combinare durum est, nonnulli abrogatam
antiquiorem esse dicunt, nonnulli non.

Flöry interpretatur novam legem, quod antiqua cessare
debeat, eo non obstante admittit remanere antiquam in tribus ca-
sibus invalidabiliter

1. In casu proprio peculii
2. In casu venis, aetatis.
3. In casu, quo ad puellas nuptias.

Quoad primum Verböry dicit post 16um aetatis annum
contrahere, valide debita et pignora post 18um disponere.
De mobilibus posse.

Quoad IIum debere eos tractari pro personis perfecta a-
etatis. — quoad IIIum superato 14 omnia memorata sub no-
1. valide agere, superato vero 16 anno perennalem celebrare.
Fassione posse, quae tamen intra annum post nuptias revocabi-
lis est. Flöry igitur dicit contractus in ipso iure nullos

est invalidabilis. - Illi si ante 21. 1802 fecerint dispositionem
nisi. Illi si redeat dispositio legis antiquae in istis tribus
casibus. Differunt a se invicem hi in sequentibus:

1. Invalidabilis requirit sententiam tabulae regis invali-
datorum. Ipso iure nullus potest per iudicem tantum peda-
neum seponi quoad mobiles, quoad Cives enim utriusque decidunt
coram magistratu civico, quoad colonos coram Sede dominicali.

2. In processu invalidabili restituenda est summa pro re
alienata habitis vel debita accepta. In repositorio gratis omnia
rehabentur. 3. Processus invalidatorius ex defectu aetatis prope-
re debet intra 32 annos suscipi, et decidi adhuc vivente in-
validante, namque successores eius neque inchoare, neque continu-
are possunt. Repositorius prope etiam post 100 aut 1000 annos
suscipi, tantum ius intra 32 annos prosecutione reservetur,
et successores quare possunt aut inchoare, aut continuare,

4. Actus invalidatorius convalescit nisi revocetur.
Repositorius nunquam convalescit, etiam si haud revocetur.
Tempus revocationis est quoad maiores: quoad debita et pigno-
ra usque 16 annum aetatis, quoad dispositionem de mobili-
bus ad 18 annum, quoad passionem perennalem ad 24 annum.
Puella revocationis tempus habent quoad debita pignora et dis-
positionem de mobilibus ad annum 14um, quoad passionem perenna-
lem post nuptias intra annum. Revocatio fit coram locis aut
theaticis coram iudicibus regni ordinariis, coram excelsa Con-
cellaria Viennensi quoad nobiles, quoad cives coram magistratu
civico, quoad Colonos coram Sede Dominicali.

Applicatio legum istarum a lege art. 21 1802 exce-
ptionum a Roy permissorum ad revocationem et invalidati-
onem 1, quoad proprio peculio gaudentes imperf. aetatis invali-
dabiliter contrahunt debita et pignora, revocare possunt ad an-
num aetatis 16um, et ab anno 16° intra 32 annos invalidare.

proprio actu dispositionem de mobilibus revocari debent
ad annum 18, et ab isto tempore intra 32 annos invalidare,
perennem passionem usque ad annum 24 debent revocare et in-
tra 32 annos a 24 anno numeratos invalidari curare, quæ ex
debitis et pignora contracta et dispositionem de mobilibus revocare
debeat usque ad annum 17. ætatis, et intra 32 annos a 16 ætatis
anno numeratos proprio actu invalidare.

2. Quoad veniam ætatis habentes cum venia ætatis
post annum 20 deus, hic ergo non subvertatur debitum aut pi-
gnus aut dispositio de mobilibus sed tantum passiones permanentes
hæc usque 24 annum potest revocari, et intra 32 annos intra
videre mares, puella intra annum post nuptias revocari, et
intra 32 invalidare.

3. Quoad puellas nuptas illarum passiones permanentes
post 16 invalidabiles et ad nuptias revocandæ, et ante 16
annos ipso iure nullæ sunt. Reliquæ omnes contractus præ-
ter hos tres casus sunt ipso iure nulli.

Personæ perfectæ ætatis incunt contractus o-
mnes irrevocabiles, et validos præter casus hos.

1. Si defuit consensus, adeoque ex dolo, metu, fraude
persona ad contractum incundum persuasa sit, hic casus foun-
datur in iure naturali, potest revocari, vel invalidari, vel depu-
curare.

2. Si error substantialis, vel accidentalis in decisio-
nem irreperit, hic casus fundatur in iure positivo, potest
rectificatione, si error accidentalis aut divisione, si error sub-
stantialis sit, mutari.

Hic casus fuit in quibus persona ipso contra-
ctum proprium factum se movere potest.

Ætas probatur per litteras baptismales, seu ma-

viculari, que a tempore Mariae Theresiae dantur, olim enim perso-
nae casibus dubiis ducebantur, ad locum authenticum, qui ex habite cor-
poris casum determinavit, et supra hoc testimoniales exhibuit litte-
ras regionales dictas, aut per testes in Capisimo presentes. Sub
M. Theresia factum, quod matricula in Archivum inferrentur, et si quo
casu parca perirent, expeditiones fiant ex Archivis.

2. Respectu religionis persona sunt: Sc. Catholici, graeci ritus univi, et non univi, atque Protestantes. Differunt ab invicem, quod Catholici et reliqui ad S. Mariam et sanctos, Protestantes ad trinitatem iurant. Graeci ritus non univi anno 1750 obtulerunt conciliarum in Hungaria; liberos suffragis eligunt Metropolitanas, ubi debet adesse unus Commissarius regius. Protestantes in Croatia Slavonia et Dalmacia non sunt civis. In matrimoniis mixtis, si pater est Catholicus, omnes proles sunt catholici, si pater protestans, tunc mares patrum, filii matrum sequuntur religionem.

3. Respectu naturalitatis sunt personae natae, posthumae, et conceptae. Natae sunt vel illegitimae vel legitimae vero natae, vel legitimatae, vel illegitimatae, vel adoptivae, quae diversam subeunt conditionem. Posthumae nascuntur, qui post mortem patris iuxta Verbozey 10. mensium spatio nascuntur. De his regula: quod in favorabilibus computantur pro natis, in disfavorabilibus pro non natis, atque iuxta Verbozey sanium pro legitimis, aequalibus cum natis iuribus gaudentibus. Conceptae quae adhuc in utero consistunt de his regula: quod in favorabilibus habeantur pro natis, in disfavorabilibus pro non natis.

Si proles monstruosa in lucem prodierint humano capite praedita, pro personis, capite monstruoso praedita, pro non natis.

4. Respectu honoris, sunt personae honore civili gaudentes et honore civili privatae n. g. Infamia iuris aut facti notata.

5. Respectu indigenatus sunt indigenae regni, vel alienigenae, vel natae, vel factae, Parvae, vel successive, vel per Diactam.

6. Respectu potestatis cui subsunt a., Nobles in genere.

b. Ecclesiastici - c. Magnates - d. Nobiles in specie - e. Cives - f. Proceres
g. Libera regia civitas, fiducius regius, i. Regiones Imperii et Comitatus

Ad personas alieni iuris spectant: a. Dominica - b. Barria - c. Curia
relaxari et incubari potestati subiecti

f. Respectu sexus, Mares et Faeminae - quae non sunt apud
ad actus civiles edendos. - Androgynus id est, qui naturam sequitur u-
triusque sexus, pro illo sexu putatur, quem magis sequitur.

§ 2. De personis ecclesiasticis.

3 pluri. sensu sumitur. 1. Latissima, quae spectat omnes Christianos
2. Lato dicitur omnis, qui aliquid in Ecclesia sive sacrum sive profana-
rum gerit officium - 3. Stricto referuntur tantum, qui ad sacrum mini-
sterium per ordinationem destinati sunt i. e. Clerici - de his hic agimus.

Personae ecclesiasticae dividuntur in regulares seu regulares
seu monachos, qui regulas fundationum suarum sequuntur, et irregulares seu
seculares seu parrinos. Regulares tria depumunt vota; paupertatis,
Obedientiae, et caelibatus. Regulares sunt vel capaces bonorum nobi-
litarium possessori, vel non. Bonorum possidendorum capaces sunt: Be-
nedictini, Cistercienses, et Bremenstransenses, qui simul in loca auctoritate
ca conficiunt. Acquisiciones facere hi ordines non possunt obstante
lege amortisationis, horumve societates bona nobilitaria possidere veras,
haec lex etiam ad fundos civicos extendi solet. Si tamen ord bona im-
petraret, exasumari potest per successores obferentis, et his negligensibus
per quemcumque nobilem coram iudice successione. Qui tenet ordinem regu-
larium adjungit, succedit etiam ab intestato in tertia parte sua sub an-
sico, et ei in pecunia laesura cedenda, plus tamen 5.000 florenis effice-
re non potest. Si vero in suam moriatur, ante depositum monen-
trium votorum, pecunia illa exaudari debet eius contingentis, et nullo
sub usu et summa illa aliquid derivari potest.

Dividuntur adhuc Ecclesiastici in Episcopos, seu Clerum maio-
rem, et non prolaeos, seu Clerum minorem. 1. Ad maiores spectant
Archiepiscopi Episcopi sani Dioecesanum quam seculares (Impediti)
Deinde Abbat et Prepositi. Ad minores spectant Canonici Pa-
rochi Beneficiarii et Capellani.

Ordines sacri sunt aut minores aut maiores, ex minoribus adhuc
egredi licet, ex maioribus non. a, Maiores ordines consistunt Subdiaconi
Diaconi, Presbyteri qui iam missam celebrare valent. b, Minores
Quiarii, Acolythi, Lector, Exorcista. Haec officia 4 una posse peragere persona.

1. Prælati sunt vel maiores ut Archiepiscopi et Episcopi,
et minores ut Abbares et Propositi.

2. Sunt poro vel Actuales qui habent Abbatiam, vel resu-
lares, qui iuxta Helem. non habent, nonen etiam impediri illis adhaeri,
quia illorum dominia sunt extra Hungariam in aliis regionibus et facul-
tate hierarchyarchiam iuris exorcendi deservuntur, applicanturve ad exc.
Cancellariam, tabulam privilegi, et regiam.

3. Sunt Catholici, Græci ritus unici, et non unici.

IV Classes reducit Helemens 1. Jure communi ecclesiastico compe-
tentia v. g. Quod Episcopus debeat esse minimum 30 annorum.

2. Jure hungarico ecclesiastico, competentia v. g. ex synodis in
Hungaria celebrandis.

3. Jure hungarico publico competentia. v. g. Quod status in
diaca 1um efficiuntur.

4. Jure privato nobilitari competentia.

Notandum iura ecclesiasticorum in communis i.
e. qua toti clero competunt, et specialia qua tantum Praelatis.

I Iura communia ecclesiasticorum sunt:

1. Juramentum corporale resimoniale non deponunt, clerici
tribus digitis, nisi ad puritatem confessionis afferunt, quod quidem
II° tit 40 de solis privatis dicit, verum usus etiam si non ad omnes
Clericos, vel religiosos, et presbyteros certe extendit. Juxta resolucio-
nem Franc I^o dispensamus a resificand, in causis criminalibus preter
crimen lasa matris

2. Habent nobilitatem status v. e. omnibus prærogativis
nobilitatis gaudent, lex quidem expone, quod equipollentem cum
nobilibus habent prærogativam, extendit verum usus, quod aliquas
præ nobilibus Cardinales habent prærogativas, uti sunt: debent ei cari
legitime cominci, soli regi subdiant, exceptis nonnullis iuribus secularibus,

ui est patria potestas - Ha prerogatives nobilitares Clero juniori
praeter Diaconum, et Subdiaconum non competunt, maiori autem usque.

3. Laudent beneficio competentis i. e. bona beneficialia quae possi-
dent, pro debitis ipsorum auferri non possunt, verum usus fructus credi-
tori addicuntur, ac nominis aliqua pars debitori ad minimum 400 fl. pro
vita, medius relinquuntur.

4. Persona eorum Creditori adjudicari nequit hoc unice Clero
competit. 5. Privilegium fore id est soli Episcopo subiungunt in disciplinari
Eris, et rebus officii, sed quoad delicta temporanea foris secularibus subiciuntur.

6. Privilegium canonis, id est si quis Clericum reverentia indu-
it, et verberet, actum maiore potestate incurrit. Ad eum maiore potestate
ad non sententiam capitalem proprie, sed tantum emendam capituli.

Restrictiones Ecclesiasticarum.

a. Decimas antiquas elevare non valent, nisi consensu aduersa parte
intellectis hic decimis in arendam datis, iuxta art. 95 1642. Decimas percipi-
unt vel in natura, vel in pecunia, quae arenda vocatur, haec est duplex, perpetua
de qua art. superius commemoratus loquitur, et temporanea quae maximam
pignoris imitatur.

b. Si praebati cuidam Parochiae non respicientes iuri patronatus,
parochum obtendant, eo loco 10 maras amittunt.

c. Si criminaliter delinquant, prius ritu ecclesiastico degradari, et ita
puniri debent. Clero competit iudicium venerabile.

II. Jura solis praetates competentia specialia.

1. Jura Primatis hungari. Titulus eius celsissimus, est in
auguratur regis, praesens, id est in vigilat et cunctis numerum, habere
nomen denominationem in civitatibus monarchis, est summus Cancellarius,
Supremus Comes Comitatus Regniensis, legatus natus Beneficis roma-
ni, parochus Ceris aulicus.

2. Jura aliorum praebatorum in genere.

a. Honarium et actualium et secularium, et maiorem et mino-
rum confisit morem in 100 maris grauis ponderis, seu 400 fl. vi-
rum 100 florenis, quamvis manelli vnum dicunt esse 200 fl. Sed iux-
ta Verbosum esse prerogativa vni honari 100 fl. etiam Ecclesiasticis com-

munit, ubi enim non est aequalitas, ibi debet esse lex specialis, iam quoad morem est, sed quoad iurum nulla; ergo ecclesiastici quare habent aequale cum nobilibus.

b. Metropolitanus habent beneficium annuum promotionis si bona separationem possideant. Sed si indivisum cum Capitulis, tunc non supragatur hoc beneficium. Capitulum enim quia persona moralis nunquam emittitur. Hanc legem nonnulli ad actualia tantum restringunt, sed usus ad omnes se extendit, quamvis foris scripto tantum ad actualia fit applicabilis, quia illi tantum bona ecclesiastica tenent.

c. Episcopi actuales possunt privatis sigillis Procuratorem constituere, quae prerogativa est communis cum regni Baronibus. Lex haec a nonnullis ad maiores solum prelatos restringitur, sed usus ad omnes extenditur. Verum plenipotentiarium constituere sub privatis sigillis nequeunt, lex enim specialis quo ad illum est negativa.

d. Episcopi habent ad latus Sedem Sacram, quam conficiunt Episcopus Dioecesis et Auditor, aut Vicarius cum Capitulis, aliisve consistorialibus offensionibus per Episcopum nominari solent, inde appellatur ad Metropolitanam, mox ad Primatam, ab eo penes specialem regis veniam ad Pontificem Forum hoc iudicat causas partim spirituales, partim civiles. Ad spirituales spectant causae de puritate Doctrinae, de sacramentis de haeresi. Ad civiles pertinent causas matrimoniales Catholicorum, vel matrimonia mixta; et accessoria de divortiali, adultum, concubina et dotem speciarum. Ad invalidationem Sacramenti ex defectu forma externa sed tantum quoad nobiles et liberos, nam quoad Civis magistratus civis, quoad Colonos sedes Dominales iudicat. De legitimis aut illegitimis natalibus Catholicorum. Nam haec quaevis quoad Protestantem alii proceus sui adiungi solet, v.g. successionali. Successionales Catholicorum principaliter, Protestantium accessorie. Ad implementum contractus sponsaliticum; nempe si una pars repulsum facit, alia pars processum stringit, non tamen quid redeat, sed ad expensas usus fructum solvendum. Larum in Sede Sacra sententiam in causis quoad iudicat, penes compassiales forum seculare exequi debet sub poena 100 fl. Si vero Sedes Sacra appellationem ad fora superiora non admittit, puniuntur poena amissionis beneficiorum Ecclesiarum.

Managium sumitur vel sensu iuris publ. cum denotat fidelitatem regi debitam, cuius sumus homines, v. Vasalli - vel sensu iuris priv. cum denotat multam pecuniam, propter occasionem, aut excessus in iuris factis. Marca est duplex auri quae efficit 72 fl. et argenti quae est 100 fl. cum 3 ex. gravis ponit media 2 fl. et levis 1 fl.

Vicarius debet esse virgineus

Ab Ep'o Habersiensis
non appellata, cau. 13. ad
Primatem, sed imme-
diatè ad Bonifacium.

Item eam sedes
sacra Testamti inter
nam iudicant, sed no.
1647, hæc facultas
amissa, et tabula reg.
translata est.

Judicium adhuc se-
des sacra. An perjurum
sit commissum vel non?
at poenam huius dicitur
Ful. reg.

Titulus Procuratorum competens est reverendissimus Illustissimi qua Consilium autem
si quis habet processum coram Sede sacra, et nullo habere, potest ab su-
perioribus Ecclesiasticis quoque obtineri, non vero tantum à iudicibus regni Ordina-
riis.

De Capitulis et Conventibus

Diferimen inter hæc obinet: quod Capitulum e secularibus, Conven-
tus e regularibus Parochis consistit. — Capitula dividuntur in Collegia
libra ubi tantum soli Parochi sine Episcopo consistunt, in cathedralia seu Episco-
palia ubi Episcopus adest; in Archiepiscopalia ubi Archiepiscopus presi-
det, in Præmortalia preside Brumate. — Capitula vocantur in Hungaria
loca Capitula, et authentica, gaudent enim sigillo authentico id est coram
his Procuratores et Demipotentarii consuevi, et fassiones perennes
celebrari possunt, — destituuntur sigillo authentico Capitula Cafforia, Rosoa-
ria et Sopronii.

Conventus sigillum authenticum habent 7. — Benedictino-
rum 4, de monte Sannonis 3 Palavii Volomonofia; et sanctorum Bene-
dictinorum de uista Fron — et 3 Bramonfravensium de Sacro
Leles et Adorna #

Capitula et Conventus loca authentica evaserunt a 1231.
Sed sed dignitas eorum initia non fuerunt obligativa Sed de meliori
scilicet regnicole, curant sua testamenta, fassiones re perennes libe
Capitulari et Conventuali inseri rogant. Rele IV nacti sunt omnibus
Capitula et Conventus privilegia fidedignitatis, uti Insorense quod
ad pnes 100 marcarum fassiones perennes celebrare possint, ex ea ex
usu fere omnes Conventus et Capitula eam fidedignitatem obligativam
ad se pertraxerant, quam postea Ludovicus magnus ad certos Conventus
et Capitula restrinxit, Post cladem Mohaciensem multa Capitula et
Conventus et conventus eclipsim patiebantur, amiserunt sua litteraria

Szatnariense obtinuit sigillum a 1824 — Alparagense 1832.
Prisaldi neque cessationem facere, nec exsequi valebant, sine per-
sona Capitulari vel Conventuali.

documenta, quae postea a nonnullis recuperata sunt.

Singula Capitula et Conventus habent suas dioceses, ultra
quas operari nequeunt; sunt autem nonnulla quorum aedificia, in
toto regno extenduntur et Saxonicae, Silesiae, capiculum, quod certo
tempore suppleverunt Conventus Saxonicae, Silesiae, et Varadicae
usque 1723.

In corpore Juris multa continentur de religiosis, nem-
pe 102; 1723 dicit eos 12 missas pro regis salute celebrare debere, appro-
bas in regno existentes, religiosis, admittit capaciatem bonorum,
sed vinculo sanctorum temporaneo, nempe quod bona possint ad relictio-
nem reverti.

Observanda quaedam de Capitulis et Conventibus.
quod in seipsum debeant minimum 5 assessores et adjuvantes des-
se. Si taxam non observant, amittunt sigillum authenticum, si vero
sigillo abuterentur, iuxta tit. 16. 13 incurrere falsi sigillati, hodie
autem nota infidelitatis plebuntur. Si quis individuum cum Ca-
pitulis vel Conventibus bona possidens accus maioris vel mino-
ris potestatis incurrat, executio fit e proventibus communibus, eo ma-
gis si totum capitulum vel Conventus hoc incurrat, nisi deli-
cium criminale subvertatur. Registratio litterarum in Capitulis
vel Conventibus sub poena 500 fl. est prohibita, qua poena et-
iam cum habeat locum, si litteras extrahere recusaverint.

Minus quaedam observanda De Clero.

Si quis animum habere in Ordinem religionum suum,
et contrarium ad favorem Ordinis inerat, ille debet altissima Can-
cellaria subornari, secus erit nullus. Contrarius Vitalis in Jura-
rem Ordinis intus, non potest minus capitali 200 fl. invenire
um praefatum complectere, quod Capitale exeret Claustrum debet
elocari, hoc fiat ex resolutione regia, qua eorum disponit, ne Ord-
cui aliquid in testamento legitur, possit testamentum scribere, vel
id significari. Religiosus in res seculares se immittens de se
itur subici

itur iudice, et querela eius non audiri. Ecclesiastici de factis et
actis maiorum suorum respondere non tenentur, nisi ipsa bona rec-
ceptor ecclesiastici reimeat. Si subditus cuiusdam Episcopi violenci-
am patret, impensio petitur a Decano, vel aliquo confesso officiali.

5.

Magnates. / Optimates. Pooeres regni)

Disiunguntur in officio et seculo sales, priores praecipua officia gerunt, posteriores sunt gensehii qui dignitatem suam maxime et sine officio habent. Orum horum a Bela III et Carolo I reperiunt, ut hic in regnum induxerit initio seculi XVII — Titulo sales sunt regni barones (solum Soblagio) et Supremi Comites — Regni barones sunt 1. maiores a. Salatinus, b. Index Curie, c. Barones Croasie et 2. Tavernicorum regaliu magister. 2. Minores sunt a. Tavernicorum regaliu magister, b. Papiferorum c. Bincornanum (poharnu) d. Curie regis Judamul e. Agarenium magister, et praetorians sumus Capitaneus, priores ordine memorato, hi minores vero secundum tempus electionis et sex ante fuerunt. — Huc referunt aliqui etiam Comitem Bosoniensem et Semediensem (qui jam hodie non existit) et duos sacrae coronae custodes, sed de his in art. 70 1605 nulla fit mentio. Veridicus commemorat 1799 et alios officiosos, qui iam hodie nulli denunt ut Avaricus eques

Olim hungari pec
copromen descendere
ad filios, quod a
professione factae

vult—

Post 2 custodes coronae sequuntur supremi Comites non heredes vari, sed non hereditarii, sedentes secundum tempus determinationis. Complecti supremi Curie viculus spectabilis ac magnificus, Administraveri magnificus — Comitibus et Baronibus illustissimus, in diplomate comiti spectabilis ac magnificus, baronibus magnificus — Inter Comites et Barones parva intercedit distinctio.

Olim rex regina
separatim habebant
aulam, ubi magnates
erant — et idem offi
cium boni gerebant
ut Vajrodi. Fransybi

Iuxta Helmen Magnates 1. jure publico in dieta statuum secundum formam — et per regales litteras singuli ad dieta provocantur, ubi adesse debent sub poena 500 fl., et despises diligenter frequenter sub poena 1000 fl. Defunt loco suo et alios mittere —

2. juxta privilegium nobilicare sunt nobiles 17 vi. 2. eadem libertate immunitate exemptione, procedura juris, et praerogativa, quibus alii nobiles — et ita subiungunt Comitibus —

3. jure privato proprio homagium imoremum habent 1200 fl. vivum 200 fl. Dos eorum legalis 700 fl., sed vidua ita vice nubens semper partem accipit. 4. Cum proclavis communes habent ius procuratorem confiscandi sed non plenipotentiarium, quos Capitulares possunt, sub privatis sigillis.

Ad sequestralem salubram ex magnatibus 9, ex nobilibus cl guntur, ead salubram regiam duo barones salubra etiam ex his.

Directores causarum regaliū et Camerae, praesides semper Magnas.

§ II. Nobiles.

1. In genere sunt omnes virtute praediti nobiles morales.
2. Civiliter in specie Ordo equestris, qui III in diversa statuum officia, et per suos legatos representatur. Haec iterum complures habet divisiones.

a. Nobilitas fauces, quae esse propria Cleri, et durat eo usque, donec character sacerdotalis.

b. Nobilitas officii quae competit omnibus officialibus Cameralibus omnibus ignobiles licet fiant - ut in publicis fungentibus - ut Tab. regis, Juratis notariis, qui omnes possunt executionem penes exemptionem peragere et liberrimis honorationis ordinis - qui omnes ut nobiles tractantur, - Honorum nobilitas durat, dum officiales sunt.

c. Nobilitas communicativa competit uxoribus ignobilibus nobili maritis nuptis iuxta regulam: Uxor sequitur conditionem mariti, potior rem. Sed in non potiori retinet suam. Haec nobilitas durat etiam post mortem mariti donec alii nubat ignobili.

d. Nobilitas localis est loco ita restricta, ut si quis inde discesserit, nobilitas ipse desinat, v.g. in Cottae Vesprimensi nobiles de possessione Sicut Saal olim venatores regii.

Haec non sunt veri nominis nobilitates, verum a conditione quadam pendentes, amittunturque temporibus veniunt, si quis occasione insurrectionis in bellum ire se recusat, sub Josepho II. quos amittebantur. Veri nominis nobilitas est tantum Hereditaria seu Gentilitia, quae nec per delicta quidem amittitur. Acquiritur modo duplici.

I. Modo derivativo. Patres nobiles nobilitatem proles e legitimo matrimonio, mater omnino unice solum casu nobilitatem ad proprios transderat, nempe si proficiatur.

II. Modo originario tripliciter per donationem, Armalem et indigenatum.

1. per Donationem

Donatio est collatio iuris possessionarii per regem legitime contractum, hic consideratur donatio qua privilegium negatur, quia de facultate se solum eius nobilitandi agitur. Cum rex alicui vel minimam terra partem

im donat, eo ipso illum promobili declarat, quia nobilitas etiam manet, si ad
possessorium rei donata nunquam pervenerit, aut usu potestate neglexerit, quia id
natis expresse forma externae, rursus nunquam nobilitas. - Hoc quidem nonnul-
li pro dubio reputant uti et Fontes qui afferit in donationibus expressa men-
sione nobilitatis gaudens manere nobilitatem, in expressa mentione caren-
sibus rueri una cum possessore boni donati 1° tit. 6.

Donationem censens § simulis -

1. Titulo regium cum rex specialem fontem, qua res donata ad
ipsum pervenerit, non designat, vel neque designare velit, verbo donat in gene-
re sub clausula: „Damus et conferimus omne et totum nostrum ius regi-
um, quod in predicta possessione habemus. - Hocce ius regium est vel cla-
rum si bona et iure ex facto devoluta veniat Fidus, vel laxens si bona
necdum facta, sed sanctorum iure tenet, quaeque in manibus privati sunt. -
Illud imperare praestat

2. Titulo nova donationis, cum majestas conferat donationem,
sub conditione probabilitatis et pacifici possessorii, vel cum imperator, sive
antiquari eius bonum, super quo donationem inducere velit, pacifice possi-
debant, ceterum concedit cum iure regio, cognoscitur ex clausula: „in quo-
rum pacifico possessorio praecedentes suos persequitur, sequere de praesenti per-
sequere auctorimus

3. Titulo defectus cum Rex fontem specialem designat, ex quo ad
coronam bona devoluta sunt, ad eam personam deficientem devotus. - Clausula
praedicta est: „Damus et conferimus ex defectu N. N.

4. Titulo nova, cum majestas novum, a quo bona devoluta sunt
ad seipsum in donationibus expresse dominat. - Clausulam habet: „Damus et
conferimus ex nova N. N.

5. Titulo consensus regii, requiritur in translationibus de
bonis donationibus inter vivos factis, quae non valeant, vel minus, post
defectum vel notam transgressionis consensus regis est superinducendus. Hic
proceperat ius eventuale seu futurum, non autem praesentaneum, quia emanat
sunt sanctorum possessoriam, seu defectum familiae transgressionis. - Clausula
„ cui quidem translationi consensum nostrum regium praebuerimus ”

Ex his seculis duo priores sunt generales, duo posteriores
speciales, etque in his ius regium actuale, in ultimo autem ius regium
eventuale hypotheticum.

Quolibet seculo collata Donatio nobilitatis, et quidem secum
excepto consensu regio, qui aut translationi inter vivos, aut vero mortis ca
usa facta supereminet, priori in casu secum nobilitatis, uti in personali
passione, cambio, aut inscriptione pro fidelibus servitiis, posteriori casu post
mortem sanctorum legatis, uti in adoptione, professione, testamento successio
nali contractu, vel donatione mortis causa facta. Sed si consensu regio ius re
gium adnectatur, sunt in his quove casibus secum nobilitatis, quia ius regium
de presenti operatur, excepto casu professionis, lex enim de professione secum
est lex specialis secum, interpretacionis, quia unicus modo datur casus,
ubi natus nobilitatem ad proles transderat.

De Adoptione

Adoptio iuxta l. 1. §. 64 et 66 est actus, vigore cuius deficientis pro
ximus aliquem extraneum in heredem suum suscipit, cum consensu regio.
Adoptio sumitur sensu secum, est secum — Eius obtinetur in bonis
donationibus in quibus post defectum adoptionis rex succedere ad eum
consensus regio super eo est inducendus — Adoptio potest quidem habere
re communionem sanguinis, sed nullo renus iuris, quia hic etiam sine
adoptione succedere in bonis istis. Possentur alius secum dicitur obviare
in bonis secum regio nunquam cedentibus, ad eum consensus regium non re
quirit, quia rex iuri quod non habet adicere neque, de hac articuli su
perius memorari neque loquuntur, facultate effectus legales producenti
careat v. g. quod nomen insignia et nobilitas adoptionis in familiam
adoptivam transeant, ad eum hic secum magis pro legatis confidera
tur, qui creditores, si qui sunt excusantur tenetur, et per contingere
os si consistant, evadunt.

Quidam secum 1. respectu extensionis in Universalem
quod totam substantiam adoptionis apprehendi, et in particularem quod cor

nam tantum quantitatem substantiæ huius pro obiecto habet, et in
singularem, quæ rem determinatam quandam respicit -

Adoptivus iuxta l. i. in ff. in ritualibus adoptivus non
succedit, quia est tantum heres legalis, non propagandus, ideo proce-
su mediante iura sanguine communi et iure competencia sibi acquirere
non valet, v. g. processum invalidationem ex præiudicio non potest su-
scipere, nam hoc et similia iura ad propagandos solum heredes sunt
stricta, exceptis contractibus debiti, pignoris, et quæ naturam horum imi-
tantur, hic enim habet adoptivus dominium directum -

2. Respectu intentionis in filialem, si quis in filium ado-
pset, quæ est iurum vel perfecta si adoptivus familiam, potestatem
re patriam adoptivus sibi subeat, vel imperfecta, si post mortem
adoptantis bona ad adoptivum devolvantur, et in fratrem cum
quis in fratrem adoptivus, quæ est pariter vel unilateralis seu gratuita
cum unica tantum pars promittit successorem, vel bilateralis, seu onerosa
cum utraque pars ineat contractum minus fraternalis successionis.

Si adoptans post adoptionem iam peractam heredes nascan-
tur, adoptio in civitas cessat, præiudicium enim fuit legitimorum natorum;
sed in acquisitis, cum adoptans habeat eis de acquisitis libere disponendi
et testamenta condendi, non ruit adoptio, quia sunt pro testamento reparantur,
tamen præparantur iurum adoptare - Notandum in acquisitis quod si ruit
re dicit adoptionem, post natos heredes. Verum si iam tempore adop-
tionis heredes existerent proceco cum illis equaliter in capita dividit.

Si adoptans noxam vel crimen læsa matris incurrens bona a-
mittat, sed ex gratia regis noxam rehabeat, debet post agratiationem
noxam adoptare, ut effectum adoptio habere possit.

De perfectione p. leonifusitatis

Perfectionis est actus in cuius ultimo deficiens masculus filium
vel fratrem in iura sexus masculini conficiat cum consensu regis.

Profecia non potest esse extranea, sed ex familia orta non
communione iuris præcisa, verum tantum sanguinis, quia in paternali-
bus et fraternalibus bonis est locus profecionis licet 1° sic 51 ad fra-
ternalia modo restringat. Profecia ignobili nubens nobilitat proles ex
matriso nata, ideo enim profecio insinuat, ut mulier pro matrislo con-
sideretur, verum nobilitas ipsa non citius obtinetur, quam potest obitum pro-
fici curantis avi, sicut quove si ex occasione intra annum soborescit
avis namque vel proles poterit generare, vel bona per noxam amittere
cum ego profecio.

Actus hec privatus potestatem vel sacramentis, vel passione,
vel recursum ad regem.

Si duo fratres filias, aut sorores profeciant, dispensationem,
inter has non erit mutua successio, iuxta 1° sic 20. nam non divide-
rent inter se vi sanguinis, verum potius vi donationis, nam seruire
in famam extraneo. Sed si pater duas filias profeciat, quæ inter se di-
vidunt, obtinent successione mutua iuxta sic 20 1° que quidem sacer-
dos hæc, sed cum successione mutua profeciarum per duos fratres
faciam, expresse negat, hanc successionem sua approbare videtur.

3. Per armales seu litteras nobilitatem sine bonis
conferentes — Armales dicuntur ab insignibus, seu armis una cum lit-
teris collatis; usque namque venit ut cum nobilitate indigna quove confere-
tur, que, tamen possunt esse separabilia; iuxta 1° sic 6.

Quoniam apud Hungaros moris erat voluntarie propria sibi
insignia eligere, que armis scutisque insculpta ad profecios devenerant,
super quibus potest privilegium regium esse supermodicum. Curant non
nulli hunc modum nobilitandi referri debere ad Andream III, sed Ke-
lemen demonstrat eam S. Ladislaum seculo XI armales concessisse,
sed manifestum vestigium armalium occurrit tempore Caroli I. 1326.
Conditiones nobilitandi per armales sunt:

1. Merita quae sunt vel caprensia vel civilia.

2. Commendatio art 30, 1630 disponit ut civem nobilitari volentem commendat civitas et Confiliari; libertinum vero comitatus vel 3 consiliarii, Colonum Dominus receperit et Comitatus, quamvis commendatus Dni Terrestris est superflua, cum colonis admittit sine libera migrandi facultate.

3. Taxa armorum conficitur 2,000 fl. com. quam quidem usum rex relaxare potest, praesertim militibus. — Expeditio 20,000. — Haec taxa posteriores convertebantur pro solvendis officiis subalternis. — Taxa pro inserione nominis fratrum est media.

4. Publicatio intra annum in Cortu ubi imperator habet, secus obsolescit. — Cura decidit, quod si quis armorum ante publicationem armorum verberet, non est actus potentis maioris, sed tantum violentia. — Publicationem annuam Ving negat, quia absent esse privilegium negativum, quod uni seruo nil interest.

Diferentia inter donationem et Armales est: quod illa et nobilitatem, et bona haec tantum litteras nobilitares conferunt, hinc iam deduci potest ratio: Quod rursus donatione ex vius forma interna non ruit nobilitas.

C. Per diploma indigenatus / Nonius itis

Indigena distinguendus venit ab extraneis acolis, ab in regno commorantibus extraneis; ille est vel natus, si iam et parentes erant cives regni, vel receptus si ipse factus est in civem Paris.

Recepti fiunt vel successive, hoc est si anserant in Hungariam immigrantes onera regni supportant et sic postea in indigenas transmutantur si sunt, vel momentanea, seu privilegiaria, hoc est cum quis expresso per privilegium Principis se in civem Paris fieri curat, hic nos cum de nobilitatione per diploma Indigenatus agimus loquimur de solenni, qui est illustrum extraneorum in munus Hungarorum cooperatio. — Hungarus est qui in Hungaria, habet, onera regni supportat, et e 4 legibus receptis religionibus alternam proficitur.

Conditiones Indigenatus solennis

1. Ut habeat mena de regno Hungaria.

2. Sit dignitate et genere conspicua
3. Cooperatio fiat cum consensu Praesulum et Ordinum inaristocratice corpori Juris - Moris est quod rex ante Dietam indigenas creet, sed hoc debet sequenti die pro approbatione subverti.
4. His mille aureis solvas, quod quidem Sissa relaxare postea. Sissa anni 1807 decedit, usque futuram dietam taxa hae solvi debeas secus coram Juris expungitur.

5. Juramentum fidelitatis erga regnum et Regem deponat in Comitibus vel in exc. Cancellaria quod inseritur libro regis.

His solemnitatibus peractis sit non modo civis Patrie, sed et nobilis. Si vero Indigena receptus beneficia ecclesiastica obtinere velit, debet solvere pro maioribus beneficiis 2,000 pro minoribus 1,000 aureos.

Prærogative nobilium sunt complexus iurium immunitatum et libertatis nobilitatis competentis. Verbocty I^o in 9 dicitur prærogativas nobilitatis in Cardinales et noncardinales quam divisionem sequuntur Helemer et Hemerich.

1. Cardinales quo sunt vel frisco vel laiciori sensu card.

1. frisco sensu card. sunt: 1. Nobilis est particeps legislarive potestatis in dieta 2. Est capax possessioni. Quas prærogativas Verbocty I^o exponit: „Nobilis est membrum sacre regni Curie”

2. laiciori sensu sunt, quæ continentur in bulla aurea Andree II 1222 et I^o in 9. 1. Nobilis nisi legitime citatus et convictus capi non potest sub poena accus maioris potentie; imo si quis nobilem sine citatione capere velit, potest se contra eum defendere in casu inculpato, sive veniam non usque in remissionem adversus parat iuxta vii 9. privileg. habet enim ad reparandas suas prærogativas alia media legalia, ut processum ad actum maioris potentie.

Sunt tamen casus ubi nobiles capi possunt.

a. per quemcumque iuxta I^o in 9. art 5. 1723, art 14. 1687 in casibus his - in flagranti, si in delictis criminali reperitur, si repererit, sive sanctum in locum sive commatum ad peragendum habitus, capiens post 3 dies apud se referat, sed postea debet iudici Pub. resigna

re, secus incurrit fiscalem actionem 500 fl. per fiscum, Magistra-
tus, cui debuit se resignare - Si est miles aut intergens fugiendus, capi-
ens obvenit premium 24 fl. saglia dicuntur. - Si ad personaliter juri vean-
dum citatus non compareat, et pro se procuratorem vel plenipotentiarium mittat.
- Si e carceribus effugiat, cum litteris correctionis via etc. Consili per reg-
num currentibus, vel si in seau maneat, de defensione pro poena intelligenda
se fistere nolit - Si se latronibus publicis associet. -

b. De dominio fisco, in sequentibus casibus a. boni legales
et conventionali si ante tempus obligatum demissionem deserant, vel ad tempus
sacrum loco stare nequeunt - Verum non ex curia nobili, quia facile pro-
sentia refert, sed sunt media, contra demissionem senonum fugitivorum: fiscales
actio quoad nobiles, 30 dierum carcer quoad ignobiles (30 virg), admonitio ju-
dicialia, vel hac nil fruante processus revisionis ad poenam 100 fl. da-
mnonum, et expensarum revisionis. - b. Provisores et quicumque officiales
rationes dare recusantes si fugiant, huc spectant etiam Perceptores Cottas.

c. De Judicem duorum uti sunt Supremo et Vice Corni-
ces, Judicum et Juratores

d. De aduersis et malefactoribus publicis impoessionariis, qui deservuntur
possessione rerum immobilium, et de quorum crimine evidenter constat, inclu-
duntur, et e carceribus citantur, sed possessionari in statu libertatis citari
neque defendere debent. - De quorum crimine evidenter non constat, erga illos
inquisitio est peragenda iuxta art. 14 1627

e. Juxta leges nonnullas oppressores contribuentium, bonorum ecclesia-
sticorum exactiones facientes. Fiant hoc non stare aperiit, postquam art. 5. 1729
latus est

De Ad mandatum regis aut Galatini

a. In casu criminis laeso, matris, et atrocis perduellionis, hoc est: si quis ad
regni perurbationem hostiliter intenderit, ex nuda suspitione quove capi potest, sed
art. 7. 1715 sacet de modo capiendi - 3 hieidus iam erat manu militari
Virry hos per Judicem capi debere existimat.

b. In casu novo, infidelitatis, impoessionari se ex rimulis defendunt,
sed possessionari in statu libertatis, et si sic committantur infra terminis anni
carceris poenam appellatam ex resu non habent, tamen sunt casus contrarii, ut

Virry - non obstante
possessione nobilis, capi
poffe cum aperiit ob
uroraculum, mari-in-
fante - patri - et mari-
ricidium - Sic et de va-
gabundo et malefactori
bus semet aperiante
- sed non est in usu

Lex Ludovici I disponit: Cottus Strachmar admittit appellatam intra dominium -
 Comperere ius corona fodi-
 nas nobilibus excombandi.
 quam legem Sigism. et Vlad. consueverit, ad eam mediare non immediate - 1° et 9°: "quod nec per regem in re
 ad sales fodinas modeste
 - Comperere ius regi bo-
 na nobilitaria in capite
 ut cessante hac per nob.
 relin possit.

2. Nobiles soli regi subeunt, i.e. foris per regem erectos et
 bus vel persona turbari possunt intra viam iuris auctoritate Ordinaria - Cum Ver-
 boerz ordinariam proferre auctoritatem, excludit extraordinariam, qua locumba-
 let in temporibus turbulentiis cum reipublica in periculo respicit, v.g. Caprum,
 quod denu. debet, quia secus huius commode insenseres, quod sit damni cum
 recompensatione.

3. Imunes sunt a daco, condescensione militari, et a vacatione mundina.
 li aequa 30ma - A daco a' relicto naulto, 20ma, contributione - solum
 generose supplicat in Diaca conferre illis placuit, verum novissima lex duplex
 onus illis imposuit. a., Solvendi ablegatos diacales, quod quirit Cottus distin-
 cum prestat inser suis gremiales postea dividens, ita ut et illi qui vel perso-
 natibus, vel qua ablegari in Diaca adiunt cum omnibus aliis sub mome da-
 tione cottus per legem intellectus solvere debeant.

b. Si in fundo coloniali habuerit, supponant onera urbanaria et Comita-
 xensia exceptis edificiis intra villamum positis -

A condescensione militari id est a contributione et alimentione
 militari - resolutio regia est: quod si habuerit in gremio civitatis, miles illis
 illocari nequit, sed extra civitatis habitantibus potest, qui tamen ex pra-
 xi summa redemptionis hoc levare solent - A vacatione mundinali i. e.
 gaudent iure per totum regnum mundinas frequentandi, et non solvunt ex-
 ram fractionalem. - A 30ma si pro necessitatibus aliquid invectant, aut edu-
 cant, sed pro quibus non - Hicq. assent si allodialia producta exiam si
 pro quibus non solvunt 30nam - In reliquis bonis habent libe-
 ram intra territorium usendi fruendive facultatem, ex hac causa evahit resolutio
 regia, qua nobilibus bona sua in arendam dare non admiserat.

4. Presidere possunt regi in iuribus iuris subditis, sed haec prae-
 rogativa art. 4. 1687 deleta est.

II, Non cardinales qua sunt personales et reales.

1. Personales a. Comperencia iurium egregii in diplomateibus praedicatorum;
 et accoratus personales, haec tamen prerogativa ab anno 1505, cum et igno-
 bilibus admittus est accoratus personales - cessat - b., Reales sunt Capacitas
 possessioni, ius excoimandi ignobiles, ius regalia iura percipiendi. -

Abbre. reg. cottes quo
 ad hoc onus manse-
 runt in pace quo.

Prædiales nobiles, alias verientes ecclesiarum nominati. Ab eadem
dem motus. fere omnes Bohemi seu Brandeburgeses quos dici gaudebant
iure nobiles prædiales creandi, verum post eam nonnulli solum hoc ius se
si requirerent. — Moderno tempore prædiales nobiles creant: Archiepiscopus
pud Prigoniensis qui habet tres sedes, uti: Verobelyiensis et Escheleffien-
siensis, et Vajkensem; Episcopus Lagrabienensis una cum capitulo suo, quod ab
bas de Topusca; Episcopus et Capitulum Laurinense, ille sedem habet
in Vecse, hoc consistet in Bacsa: Abbas Benedictinorum de S. Martino
in monte Bannonis in Cotta Laurinensi. — Prædialis hæc facultas nobiles
prædiales creandi data est, quia certum numerum nobilium occasione in
dumreccionis frangere debebant, ex hac causa admittitur illis Lambarda
parum pro donatione illis, qui proreæ sub vexillo Bohæmorum insurgere re-
nebatur parum pro vicibus suis (sed non propriis)

Abbas montis Bannus,
certo spore nemini con-
terat bona pro donatione
definita, sed pro usu
proprio creabat, qua-
re in dicitur reprobentur
ita hoc articulus est

Nobilitas prædialis consequitur donatione prædialia
li voti sedui masculino, sub 5. seculis regis donatione equalibus adlata,
quibus deficientibus succedit Ecclesia. — Hæc nobilitas vocatur analogice re-
qui nobilitatis. — Processus quos similes regni nobilium processibus ex hac
materia emanant, qui decurrunt coram seculari iudicio, quod per nos præ-
claros est.

Iura prædialium

1. Honagium tam mortuum 200 fl. quam vivum 100 fl.
2. Immunes sunt a dacia, a telonio et contributione aere condensatione
militari, verum tantum in fundo prædiali, quia si extra fundum prædialium in
fundo coloniali habitent, sunt milites ad eos.
3. Bona prædialia ipsi debent possidere, competit enim illis capa-
citas exclusiva possessori Curie prædialis, quæ etiam ad nobiles regni ex-
tenditur, non vero ad ignobiles.
4. Ius proprio foro gaudens, sedes reformationales celebrant, ut Cottæ
habet suum Palatinum, Honorem Justitium Jurafforem.
5. Officia genere soli prædiales possunt. — Si duo se verberent
prædiales incurrunt æsum maioris potentie, sed si regni nob. prædia-
lem, tantum molentiam patrat.

Droffus

Processus ex materia Nobilitatis.

Si alicuius nobilitas in oblivionem pervenerit, legitimare si autem nobilitas alicuius dubia sit, productionali processu semper in primum nobilitatis restaurare potest. Iudex est Senatus et Bonifacius ubi ortus est, vel habeat se legitimare volens, unde immodice ad Maximam appellat.

Legitimationum movet Judex magistratus per nos determinacionem Cottus, aut sepe in unum regium productionalem Judicem, qui est in usu nobilitatis, et etiam probare vult recurrere ad Cottum et petis contra se actionem, determinare, hoc magis convenit, quam ut Judex sit incertus.

In hoc processu probanda veniunt:

1. Titulus nobilitatis docetur, vel per litteras donacionales Armales, et diploma indigenatus verbo uti acquisivi nobilitatem, hoc vel in origine sunt producenda, iuxta lex 15. II, vel in transfusiono authentico id est sub sigillo capisulari vel conventuum emanato iuxta art. 42. 1723.

Modi huius revelum nobilitatis probandi sunt quosdam jurrogata partim in lege partim in resolutione regia fundata. In lege fundata: littere favoris, seu relaxio Princ. regni cui relaxio Donatio de verbo ad verbum inseritur.

2. In resolutione regia fundata:

a. Testimoniales alicuius Cottus super nobilitate productae supponitur namque producens per omnes probas transivisse; ac in his Testimonialibus debet ratio assignari; Unde Cottus nobilitas producens notorie constat. ² Induper approbatione quare Consilio vel Cancellaria dicitur facere dicitur expressa opus est.

b. Quierantia super exsolutione quarantia 100 annos transcendente, iuxta Resolut. 1. Sept. 1725 et I. 6. C. Quarta enim solvetur et puris donacionalibus, iam nemo presumitur id volere, quod non venisset, ergo qui solvetur est donatarius, donatarius autem nobilis. Sed non valent in his casibus: si nobilitatem probare volens non fit in usuribus.

usu nobilitatis, quia praescriptio non valet ad acquirendum, ve-
rum ad defendendum. - Si probare possit honorem illum, ex quibus quor-
salium exsoluim est, sicutum et modum acquisitionis non fuisse
saltem, qui nobilitat, v. g. non fuisse donatione regia sed palatinali: ad-
lata, materna autem remissa.

c, Quietantiae super soluta dote legati 100 annos non exce-
dente iuxta resolutionem Caroli III; sed haec proba est dubia, dicit nempe
solvitur etiam ex extradonationalibus, in quibus Prævia non succedit;
has quietantias extradet homo Capitularis vel Conventualis.

2, Uusus nobilitatis, v. g. si demonstrat se onera nobilita-
ria supportasse, quod quidem in se et per se non multum probat,
sed probat reflexive ad sicutum, est enim consequens sicuti, iam si con-
sequens existit antecedens, id debet precedere, antea vero munera gessit =
se, sequere de presenti gerere, voluisse in restauratione; solvere pro rum-
cis distalibus sustentandis, et similia.

3, Applicatio, seu nexus genealogicus, ut scilicet semet cum
primo acquirenti genealogice connectat, cuius nobilitas est indubitata,
ut se cum illo communem iuris et sanguinis habere demonstrare -
Hoc docetur per extractus matriarum per Sualium et Quasiborem vi-
dimatarum, vel per reses authenticas, sed non more, neque usque spo-
sum 60 annos excedens; - admittente resolutione regia docetur applicatio
nobilitatis per litteras divisionales, perennes feoffonias et alia documenta.
+ Nota. Authenticatio non ad marginem sed ad calcem adscribatur
litterarum inquisitionalium.

Anno 1827 est lex laevi: Quod si in processibus actoratus
personalis in dubium proderit, possit nobilitas probari per testimoniales
Comites, Judicij et vicariis; sed lex haec non applicatur, nam a 1836
etiam ignobilibus est admittens actoratus personalis. - Usque annum 1774
legitimatis coram deprivatione per generalem Congregationem remissa
fiebatur, cuius relatio Consilio mittebatur. Sub Carolo III usu venit
generalis legitimatis, et productis individualis ex utro, h. e. omnes perso-
nae dubie nobilitatis debebant semet coram deprivatione per generalem con-
gregationem remissa legitimare, si neque normalis resolutio remissa
est omnibus

"Laurea vocatus" ab
Ignat. Vassico celebr.
libro, ubi docetur pro-
batio nob. dubia

est omnibus comitantibus, a qua rarien excipiebantur, de quorum
nobilitate evidenter constat, quorum antenati vel ipsi munera actu-
alia gererant, quare bona nobilitaria possidebant. Tempore M. Thero-
siae ius legitimandi comitatus amiserunt, quod quidem illes
itorum admisit.

Resolutio disponit: suspecta documenta in origine submittenda es-
se, Consilio, quo si approbantur, testimoniales de nobilitate extraxerit Comi-
tatus, subscribunt Nones, Novarius, Fratellum et Juratos, atque Asses-
sores.

Omnes nobiles in Transylvania prater Socinianos, etiam in
Hungaria pro Nobilibus habentur.

§ 5 De liberis regisve Civitatibus

Omnes civitates liberae regiae qua persona moralis consi-
deratae quantum in Dieta efficiunt statum, gaudere potesta-
re legislativa iuxta art. 1. 1808, licet in coordinatione adhuc depende-
at voti illorum determinatione, hinc tantum Civile habent votum, id
est in una eademve re inter se convenire tenentur, si non conve-
niant, de illa re votum amittunt.

Dividuntur civitates 1., Respectu Appelationis in
a., Tavernicales, unde causae appellatur ad sedem Favernica-
lem, ubi Praefes est tavernicarum regalium magister, et socius ha-
bet allegatos civitatum tavernicalium, hinc vero ad Tab. Fivalem.
Allegati Civitatum minimum debent esse octo, quos Civitates al-
ternatim mittunt ad mandatum Tavernici secus poenae 8 marcarum
gravium puniuntur.

b., Personaliticae, a quorum Jurisdictione causae ad se-
dem Personaliticam appellatur, quae constat e praeside Personali-
tatis et per eum selectis Assessoribus, hinc ultra appellata non datur.

c., Montanae, quae vocantur felinas et intuitu earum sua pecu-
liaria iura et iudicia habentes, quae a civilibus sunt diversae, sicut
Schemnicense, Szabolciense, Nagybanjasiense, Riget-Gravica-
Solnicariense, a quibus ad Tabulam regiam, inde ad Fivalem appellatur.

2. Respectu

2, Respectu Proventuum in I^o II° et III° Classis.

3, Respectu militari, nonnullae olim erant arces, quae sunt Juridicia nonnulla de plano, nonnullae liberae quae immunes sunt ab omni praefanda militiae, nonnullae privilegiantur.

Jurisdicctio civitatum iudicio civilia criminalia et politica gaudens consistit e Senatu interiore, qui cum iuridicis occupatur, et e exteriore, qui oeconomica curat, atque in iuridicis opinionem modo inproporrigit; in illo praesidet iudex civitatis; in hoc tribunus Plebis, qui solus in hoc fenare restauracioni fubet, in illo autem omnes fubunt restauracioni, quae in regula iuxta 23. 1713 semper domastica debent esse, nisi in casibus extraordinariis et turbulentiis praesentibus Comissariis regis. Restauracioni semper mandatum restauratorium superinduci debet, vel ad dandum, vel ad absolendum a Comissario regis. Si haec clausula inseritur: „Citra tamen praesudicium religionis Catholicae”

In oeconom. val. de dependet mag. civ. a. Camera, v.g. debet rationes dare quodam mansi pulacionem syllabum. de provent.

Si in restauracione rationem haberet Civitas nativitas et religionis, poena 200 fl. pleciatur, quae poena item locum habet, si Civitas nobiles, aut alios quoscumque regnicolas ab emione fendorum civitatum arces vel impedire vellet, sive praemere pro extraneis, sive vero entas iam per illos domos exolvere et fbi vindicare velit. Magistratus civitatis electa etiam communitas dictus consistit ex 40-100 individuis.

Si Magistratus propter interelentiam causas iudicare non possit, ex vicina civitate adducti Senatores iudicent.

Concivitas obtineatur his conditionibus:

- 1, Debet recursus ad Magistratum inproporrigi, cuius recursus fundamentum praebet possessio civilis, vel opificium aliquod.
- 2, Juramentum fidelitatis erga regem et Magistratum deponat.
- 3, Taxam solvit concivitas. Extraneus 90 fl. com. Indigena, Nobilis et advocatus, vel opifex 24 fl. Filii civium 12 fl. com. quae taxa relaxari requit.

Iura civitatum sunt partim iure publico illis competens, partim privato, partim proprio municipali

I. Iure publico competens

1. Locales

1. Facultas ablegatos ad Dietam mittendi. Lex anno 1608 lata disposuit hos tantum ciuitates liberas et regias mittere posse, quae ex-
presse nominantur in art. 3. 1542 sed hoc non fiat, usu enim
venit alias quorū et illas, quae uerius creatae sunt regiae et libe-
rae ciuitates ablegatos mittere.

2. Correspondentia cum excelsis Dicasteriis, et Comitibus
qua Iurisdictione. Internata non uia Comitatus, sed distincta obierunt,
hinc a Iurisdictione Comitatus sunt exemptae, habent distinctas por-
tas, hoc est contributionem non solunt ad Cassam Comitatus, quae e-
ciam per Iudaeos solui solita dependet a numero portarum.

II. Jure privato competentia

1. Quaevis ciuitas pro uno nobili consideratur, hoc est aequalibus no-
bilitaribus praerogatiuis gaudet.
2. Quod fundus nobilitatis subest Comitatus, citatur ad Forum nobili-
tatis, processus contra illam mouetur coram iurisdictione nobilitatis.
3. Mulctam ciuilem soluit aequalem cum nobilibus.

III. Jure proprio municipalis.

1. Jus Patronatus, seu ius Parochiam eligendi ex Candidatis
per Episcopum, cum onere Ecclesiae et domus parochiales existendi et
conservandi.
2. Jus fore, iurisdictionum et alia iura regalia exercendi, habent
enim proprietatem sui territorii. Sunt ciuitates, quae iura haec sin-
gillatim ciuibus conferunt, sunt ubi Communitas ea exercere solet.
attendendum ergo ad privilegia, usum, et ad statuta eorum.
3. Jus exigendi certas taxas stationales, ab ignobilibus, non
tamen a ciuibus, quam taxam Comitatus determinat, et Consilium
crati habet, aliquando in privilegio determinatur. - Nomine Comita-
tus illius ubi ciuitas iacet habet ius mensuras et pondera residen-
di, atque pretium carnis determinandi; si non admitteret ciuitas ha-
mulationem committitur in Fiscalis actionis poena 200 fl. - Oppida
quorū XVII Bepusienſia nunc obtinuerunt ius limitandi privilegium.
4. Jus insignium et sigilli, quarems est locus authenticus,
omnes enim actus ciuium fiunt coram magistratu ciuico, excepto

Beda III. reuocavit pro-
scriptionem quorū
fundos civ. ad an-
num et diem.

unico casu, si civis testamentum improcedulari nollit, tunc po-
 test ad Cottum confugere, taxa huius eadem, quae in Comitatu in
 usu est, - Sessiones super fundis civicis vel coram magistratu vel
 eius emissis celebrantur III^a 14, et introductis per emissos e
 magistratu nunquam est negligenda, huius taxa pro quolibet flo-
 reno I s^o vocatur traditionalis. - Signora etiam pariter celebrantur,
 cuius taxa 1/2 taxa a floren. - Intimatum anni 1814 disposuit scripto-
 tenus exhiberi debere omnes civium voluntates, quae postea impro-
 cedantur, et Archivo imponantur. - Inhabitationes quoad fundos civicos fi-
 unt coram magistro civico et primus inhabitat habet prevelationem pre
 omnibus aliis, quia sessiones non sunt continuae, et generales con-
 gregationes Comitatum. - Taxa eadem, quae apud Comitatum.

Si quis occasione
 introductionis con-
 tradicere, suscitare
 motus ad dandam
 rationem, qui in pra-
 xi est rarissimus.
 Saepius movetur ex
 prevelatione iuris, vel
 ex prioritate.

Iura civium singularia

1. Homagium habent tam mortuum quam vivum nobilitate, si nem-
 pe inter se; sed si cum Nobili habeant ad agendum, tunc 40 fl.
2. Juri vocari nequeunt, debent illis citatoris litteras transmitti,
 secus actor incurrit poenam homagii
3. Officia in Civitate soli Civis gerere possunt, quod nec nobi-
 libus competit, priusquam civis facti sunt.
4. Titulus „prudens ac circumspici“ illis competit.
5. Non habent ius opponendi, repellendi et recuperandi, nisi se-
 met ipso nobilitate subicerent

Correlatio civitatis ad gremialem nobilitatem

Art. 78. 1647 determinat correlationem civitatis ad gremialem nobi-
 litatem, atque iura eius quoad nobiles valde restringit, v.g. Sub poe-
 na violentis non presumat iurisdictionem contra nobilem vel servum
 eius frumenta aut vira invehentem exercere, non bona eius sequestra-
 re, aut violentiam ei inferre, Art. 36. 1715 priorem memoratum confirmat,
 civitates enim allegant non fuisse istum cum consensu lib. reg. civita-
 tum latum, hic art. continet: „ Si mobilis substantia alicuius nobilis,
 „ civitatem involentis fit executioni subicienda, peragat illam Judicium
 „ praesente uno Penatore, qui reverte, quod eximit debet sub poena violen-
 „ tiae, sed si fundus civicus exequendus est in possessore nobili exi-
 stens, id peragat Penator, reple Judicio praesente sub poena 100 fl. -

Executio

Executioni per nos compasus peragenda nobilis opponere potest. -
Si opifices nobiles opificium pro rebus suis ferre velint, non
praesumat, mag. civ. eos turbare sub poena violentiae.

Nobiles subsunt mag. civ. 1. Quoad fundos civiles, id est:
debet solvere contributionem, sicut per mag. conuincitur, coram mag. mo.
venit omnes proceus fundos civicos spectantes.

2. Si se ex Contractu magistratu subiecerint, summarie per eum
conuinci possunt.

3. Si nobiles impessionati debita inter cives contraxerint, sum.
conuincitur pro debitis eorum coram mag., sed et professionati ad
mag. citantur, si inhabitationes coram illo habeant. Est decisio, ut si
quis contra nobilem in fundo civico habitantem inhabitari coram mag.
civ. curavit, potest etiam proceum debiti coram illo suscitare.

4. Quoad ordinem Salutiae cui enim semet subiecerunt, sed
si civitas feudata habeat, peculiaris, iurisdictio nobilibus non secundum
ea, verum iuxta leges regni administranda est.

5. Si in flagranti in delicto criminali reprehendatur nobilis,
tunc ex iure loci pariter magistratu competit ius eum iudicandi,
sed saepius Comitari traditur. Jurisdictio haec criminalis ius gladii
quove dicta, obtinetur iuxta nonnullos ex privilegio vel lege vel ex i.
ipsa conditione, - si ex privilegio, tunc si abutatur eo, amittitur,
si ex lege, tunc neque abusu amittitur.

Cives subsunt foro nobilitatis

a. Quae personae acceptariae, si nempe iussu magistratus nobili vi.
olentiam parrent, et Tudea qua representans civitatis conuincitur in
poena 100 fl. singuli cives autem in 40 fl.

b. Si decimam Episcopo denegent.

c. Quo ad casus notae infidelitatis et criminis laesae maiestatis.

d. Quo ad causas ad sedem sacram pertinentes.

e. Si semet executivae potestati Comitari subiecerint, per
Judicium tunc exequi possunt.

Ignobiles bona nobilitaria possidentes possunt ex aestima.
re per nos

si per Nobiles; - si usu fructu oneroso possident, tunc totum quicquid
investiverant, debet illis occasione exactionis exsolvi; - si usu
fructu gratuito, tunc exactionis fit calculando 6 procentum interesturum,
et summa correspondens solvitur, quamvis hic modus contrarius
videatur esse art. 23: 1715. qui disponit: „quod si ignobilis usufructu
pignoratitio possideat bona nobilia, tunc pro rata calculacionem 6 pcent.
interesturum exactionem tota summa bono investita illi restituenda
debet; si titulo personali urbanaalia teneat, tunc iuxta calculacionem
6 pcent. interesturum exactionis peragitur; - si autem usu fructu indiv.
streali habeat possessionem, tunc condigne exactionatur. - In pro-
cessu exactionis nullum datur remedium iuridicum si art. 23.
1715: „prohibitis omnibus remediis iuridicis praeter appellatam.”
Exactionis non habet locum quoties arrendam honorum nobilium, sed
fundorum civitatis ad manus non civiles deventorum habet per Civem.
- Competit haec etiam christianis contra Iudaeos.

Lex anni 1542 non admittit civitatibus ius bona nobilia
acquirendi, et haec est lex amortisationis.

Ignobilis etiam fundus nob. habens solvit contributionem,
quia in contribuendo non honorum sed personae habetur respectus
si art. 8. 1741.

Civi ex defectu civitas, ex nota fisci reg. succedit.

§6. De Libertinis.

Libertini sunt ignobiles nec cives nec coloni, suntque personae
sui iuris, a libera migratione penes compasum Comitatus dicuntur
etiam agiles. - Relehen distinguit in originarios, qui iam nati sunt
quia Libertini, olim hi erant servientes castris, - et in mammittos
qui ex gratia et benevolentia dominorum suorum sunt facti libertini,
quos eo scopo mammittabant, ut habeant milites in promptu; - et in
legales v.g. si filius coloni Barochus, Medicinae doctor, verbo in-
geniarum artium cultor evadat, qui non possunt per Dominum
ad colonatum redire.

Verac et lege receptae classes libertinorum

1. Honorarios

1., Honoratioris ordinis, uti provisores, pensionem pro fidelibus
servitiis trahentes, ex interusuviis Capitalium vitam degentes, et
iure uxores vel materno bona venientes, et inferioris ordinis.

2., Extranei seu forentes qui ob certas causas in regno commo-
rant, hi quidem non sunt sensu stricto libertini; et indigenae,
hi sunt vel singulares vel morales, uti communitates et oppida;

Iura libertinorum singularium

1., Honorem habent mortuum 40 fl. vivum 20; sed si bona
iure uxores aut materno nobilitaria possideant, atque ex illis vio-
lentiam patrent, convincuntur in 100 fl. cuius iniustitiam rationes de-
signat lex: "Quomnis reg. sit. quatenus quis ab alio poenam desu-
mit, valem et ipse solvit, et viceversa: tamen cum libertini nobile
varia bona possidentes sunt audacissimi, ad referendam hanc aucto-
ritatem est hoc destinatum. Si libertinus bona iure materno vel uxores
possessa abalienet, non habet ius revindicandi, processu ex provin-
dicio, quia haec esset nova acquisitio, quae illis non competit.

2., Si habitent in lib. reg. civitatibus, subiaceant magistratui
civico, - si in oppido privilegiato, tunc oppidano; - si in oppido
libero, sed dominum terrenum habenti, tunc Comitatus subiacent hono-
rariis ordinis, sed si inferioris, tunc magistratui locali et in pagis

Successio ab intestato in bonis libertinorum deficien-
tium iuxta art. 62. 1715 sic est deliberata: si incolant lib. reg. civi-
tates, tunc in mobilibus succedit Fiscus reg. Fundus et aedificia ma-
nent Fiscu locali; - si in oppido dominum habenti, tunc mobilia et
aedificata cedunt Fiscu regio et nudus Fundus erit domini terreni;
sed Fiscus reg. debet probare libertinum non fuisse tantum quoad per-
sonam - iurisdictioni dominicali subiectura.

3., Quae fora processus et testamenta proceda, aequa-
lia iura, et solemnitates faciunt cum nobilibus.

S. 4. De districtibus liberis.

Districtus

Referenda et super:
aedificata Fiscu reg.
competere dicuntur.

Districtus Kelemen dividit in tam collectivam quam singillatim nobiles; in collectivam nobiles; sed singillatim ignobiles; et in nec collectivam nec singillatim nobiles.

1. Tam collectivam quam singillatim nobiles sunt: Districtus Campi de Europolya, Sedes 10 lanceatorum nobilium Scepusiensium, et 3. districtus Körösiensis.

quoad 1. - Habet Comitem Curialem, distinctum Comitatum, suos magistratuales, Duellum et Jurassorem, et appellant ad Comitatum Nagrabiensem, inde ad Sedem Banalem et septemviralem.

quoad 2. Olim oppida haec distinctum formabant Comitatum, suum Comitem Duellum et generales congregationes celebrabant, erantque custodes personae regiae: ad 1862 Comitatu Scepusiensi incorporata sunt.

quoad 3., Anno 1836 a Transylvaniae Hungariae adnexus est una cum Comitibus Hrasova Kösep Szabolc et Zaránd. Habent suum Administratorem, Capitaneum, et Perceptorum regium.

2. Collectivam nobiles, singillatim ignobiles.

1. Districtus Cumanorum. ^{et Szasygum} Jura huius municipalia obtinentur in statutis his: „Causae omnes ab oppido appellantur ad Sedem particularem, cuius praeses est Capitaneus Districtus, inde ad generalem ubi praesidet Cap. vel Capitaneus Palatinus, hinc ad Palatinum, vel illo absente ad Septemviratum, aut penes mandatum delegatorium ad Judicem Curiae. - Si quis Oppidum Cumanorum vel Szasygum vellet citare, debet ad forum nobilitate iuxta legem communem, licet ista iura eorum ad Sedem ad disponat, sed huic solum tantum intranei, non et extranei tenentur obedire. - Cap. et Capitaneum Palatinum denominat Palatinus, - Capitaneus vero districtus, et Assessor, res eliguntur in Sede particulari, - Judicem et Senatum oppidani Oppidum sibi eligit. - Contabulationes quoad fundos Cumanorum et Szasygum sunt coram mag. locali, cui omnes incolae sub-

sunt procer nob

sunt praeter nobiles, habentque distinctas portas. Si criminalem e-
xerceant iurisdictionem, semper praesidet Cap. vel Capitaneus
Sabat. cum influxu Capitanei Districtus. - Ad districtam mittunt
duos ablegatos - Deficientibus Curianis aut Saggiis ab investura
Fiscus Curianus aut Saggius, nobilibus autem regius succedit. -
Anno 1836 admissa est districtibus separatis secum et inter se
correspondendi facultas, qua antea carebant.

2. Oppida hajdonicalia. Origo horum referendus adhuc
ad Mathiam Corinium, qui primus illis privilegia concessit, quae
Boctey serius amplificavit. - Anno 1826 obtulerunt ius unum ab-
legatorum ad districtam mittendi. Habent suum Cap. et Capitaneum di-
strictualem, Assessores, Notarios Perceptores, Archivarios. - Oppida
habent suum Judicem Hajdnagy dictum. - Causae decurrunt coram
Mag. locali, inde appellatur ad Sedem - Tab. reg. - Septemviralem. -
Intabulationes quoad fundos hajdonicales sunt coram Mag. locali cui
incolae quoad bona et personas subunt, exceptis nobilibus.

3. Nec collective nec singillative nobiles sunt.

307 Oppida Scepusiensia cum arcibus Lubo et Chradel. -
Sigismundus rex a. 1442 Polonis impignoravit, et tantum anno
1472 haec reliit M. Theresia. - Privilegia his contulisse adhuc
Stephanus V. dicitur, incolae sunt origine Saxonae. - Habent
suum Administratorem, quem rex donominat, ad cuius latus est
Cancellista, - Comitum Provinciae, invar. Comitum, qui habet adla-
tus aliquot Assessores et ablegatos Oppidorum, Fiscalem, et No-
tarium. - Iudicium celebrant Lglorice. - Oppida singula habent su-
um Judicem, et Senatum, quem restaurant liberis suffragiis - Causae
omnes decurrunt coram mag. locali, inde appellatur ad Comitum
Provinciae, hinc ad Sedem Personaliticiam. - Olim incolae horum
Oppidorum quoad causas fisionem perennalem spectantes citaban-
tur ad tab. districtualem; sed hodie non nisi expresse semet ei
subiecerint. -

Porro ad huiusmodi districtus pertinent: Sibiscanus in
Trascient

Baiciensi, Thickondanus in Forontalensi Comitatu, vel sub nomi-
ne Oppidorum et Civitatum vel pagorum, et Agris Nitris Papa
et cetera. Lica quaedam submontana in Cotto Lempliniensi.

Perry dividit communitates in Colonicales, quae si pro-
cessus contra has moveantur, citantur ad sedem dominicalem, vel ad
Judicium ex parte domini terrestris, vel si violentiam patrent, non quae
nobiles puniuntur, sed ad determinatam poenam omnes concurrere
debent, - in libertinas, quae sunt oppida privilegiata, citantur et subsunt
foro nobilitari. Sed in correlatione cum Domino iocresstri sedi dominali.
- Antea dum corebant actorate, moris erat peres peculiare privi-
legium suscitare posse processum proprio nomine contra dominum
terrestrem; - si violentiam patrent, incolae pattores non puniuntur,
sed Judex civitatis, quae repraesentans solvit pro se 100, pro quolibet
defuncto vero 40 fl, quid et ignobilis est capax commissionis iux-
ta Kelemen si habeat inde solvat. - in liberas, quae quoad omnes
solennitates et actus aequantur nobilitariis, et in nobilitares, de
quibus infra

§ 8. De Iudaeis et extraneis.

Iudaeis competunt nonnulla iura partim ex lege, partim
ex resolutionibus regis.

I., Ex lege.

a. Compeix sive soleratus, quia taxam soleraticam sol-
vunt vel via Cotto, vel via Lib. reg. civitatum, ubi habitent, cuique
subsunt. b. Feloniatores esse non possunt, nec ea arrendare, ex prae-
sumptione legis sunt malae fidei, quae lex tempore Andree II
lata est, cum incursionem ponetur influentes maxime summa regno intulerant,
quae lex contrario sensu evahit, imo homines neque Iudaeis sensuum solvere selo-
nium; si dominus seloni Iudaeum administratorem habens admonitus, eum non di-
mittat prima vice 100 - II^{ae} vice 200 fl. solvet, III^{ae} vice amittit selonium, et
quidem cum fundo.

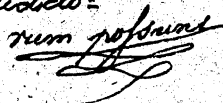
c. Nulla munera publica possunt gerere.

d. Si quaedam bona conducant, illi debent cultivare.

e. Contributionem in duplo solvant, sed in praxi minus quam
alii solvunt. f. Matrimonium si cum christianis incant, est ipso iure nul-
lum. - g. In tracuu submontano arcentur a quatuor vinorum, sed in praxi non.

h. A Lib. reg. civitatibus montanis ad distanciam 7 milliarum
num possunt

sub conditione ut o-
mnes liberi Iudaei
fiant, admittit, max
cum extraneis in du-
casu Veimariendi.

num possunt

rum possunt tantum habitare. - Joseph. II. admittit facultatem possidendi yodinas, imo et capacitatem possessionis atque civitatis, - Leopoldus II. iuxta art. 38. 1790 admittit, ut maneat in statu quo, id est: habitatio bona se servare, sed plura acquirere non possunt.

2. Jura ex resolutionibus regis compendiosa.

a. De anno 1811-8-9 fuit illos non posse nobilitaria bona acquirere, quia plebem contribuentem valde exiguam, sed non est in usu.

b. Si contractus cum Sclavis in eam, lingua hebraica scribere non licet.

c. Testamentum lingua propria scribere non possunt.

d. Pro colonis acceptantur, - Magistri esse possunt, verum coetus opificum non inveniuntur, sed peculiarem cultum formare possunt.

e. Ante 18. um aetatis annum habitari nequeunt.

f. Opifices et quatuordecim annorum possunt fieri, si normales scolas absolverint.

Peregrini subsunt foro illius loci, ubi habitant, et commorantur, nisi essent extranei honorarios ordinis, qui subjacent foro nobilitari. - Si bona veniant, contributionem solvent, nisi capitalia hungarica essent. - Si creditor debita alicui extraneo cedat, nec ceteris nec cessantibus aliquid accepit, ne pecunia e regno exeat. - Possunt Hungarum citare Viennam ad forum Cambiale, vel mercatitile. - Si veniant in Hungariam leges criminales intra spatium trium mensium, civiles intra spatium unius mensis scire tenentur, sed non in praxi. - Nulla munera exceptis Commercialibus et militaribus gerere queunt. - Sunt incapaces possessorii, et possunt per indigenam exagitatione. - In mundanis quae stant exercere queunt, ubi non est locus privilegiorum. - Per diploma indigenatus civis patriae et nobiles evadere possunt.

Personae non sui iuris.

Hi praeter potestatem publicam et alia subsunt potestati, aut parentali.

§ 9. De potestate Parentalis

Patria seu potius Parentalis potestatis nam et matri competit, seu obligatio proles educandi est vel naturalis quae circa Educationem vel civilem quae circa bona et successionem versatur, et ex iure positivo intelligitur.

Verbo civilem s. b. non parentalem, sed patriam nominat potestatem, et hanc matri neque patri mortuo tribuit, sed auctoritate matri vero tantum tutelam si aures non esset. Hanc opinionem amicitia

lat 103. 1723. M. Theresiae 1768. 2b. qui tribuit ius educandi Parentibus.

Patria civilis potestas in successione fundatur, et est ius ad regendas liberarum actiones, et bona, parentibus competentis. Liberi distinguuntur a proliibus et a posteroribus. Verboisix. 17. I^o sub liberis intelligit non tantum primum, sed et reliquos gradus; sub proliibus primum gradum, sub posteris omnes possibiles descendentes.

Species hujus legis est: cum se- rum eminentiorem nominat, intelligit utrumque

Patria potestas naturalis extenditur et ad proles illegitimos, tribuere patri omnem possibilem iurisdictionem. Huc spectat.

1. Proles creptas reperire, quocumque ex obstatu fuissent creptis.
2. Prolium actiones dirigere, ludere illos verberare, exsternere.
3. Operas et labores earum, quibus agendis pares sunt in usus suos convertere, ne tamen in occupationi prolium noceant.

4. Praemia educandi determinare, et in alium transferre publice vel privatim. 5. Tutorem illis quoad acquisita constituere, sed quoad perdonam non.

6. Pupillaris subsidium v. g. si quis haberet 10 annorum filium, in Testamento illum pro haerede substituit, sed ille moritur in aetate illegitima, potest Pater vivente adhuc filio haeredem substituere, nam Julius reg. succedens; Verboisix III° 30. tantum colonis admittit, sed ex usu et aliis compesit.

7. Ius in matrimonio prolium conveniendi aut muniendi.

8. Ius filium absidem hosti dandi. l^o 51.

9. Immunitas a dando rationes de economicis, nec mater hoc iure caret dum vidua sit.

10. Actoratum suscipiendi ius pro liberis, sine remuneratione, qua Tutori et Curatori compesit.

11. Ius in casu necessitatis bona prolium exulo proprii possessori consumiendi.

12. Ius liberos ad recipiendam vitam suam, cogendi, in his casibus: a. Si parentes ii verberant, propter quod actione criminali, vel plane morte puniuntur II. 1722.

b. Si extra crimen laesae mortis Parentes criminaliter accusaverint.

c. Si vita eorum insidiantur.

d. Si publicis malefactoribus semet associaverint, et cum illis perseveraverint.

e. Si parents

e. Si parentem captivum non redimerint, vel pro illo non pocius seriant. —

Proles etiam possunt Parentes suos ex amicis ad dividendam rem cogere. I^o 53.

d. Si Pater vel mater bona avicicia dilapidet, vel illa desolari permittat.

3. Si sine iusta causa crudelis sit.

γ. Si filium perfectas aetatis matrimonium inire non permittat.

τα. — δ. Si filium ad peccandum cogat.

ε. Si cum consensu Parentum nupterit illa, tamen ei denegent intercessionem.

Civilis Patria potestas est inextincta id est: necessaria circa bona tam acquisita, quam avicicia, adeo est facultas de ea disponendi, ea, quod nunquam actio proles contra parentes exurgere potest. — Hinc parentes gaudent proa proles ex acquisitis exheredare, sunt liberi a reddendis rationibus, quare? cum illa modificatio unica, quod proles educandis esse debent, quorum educatio seculi regno incumbit. — Sed si Parentes dilapidaverint avicicia, acquisiverint alia bona, proles possunt agere ad revocandam aviciciorum ex acquisitis. In hac avicicia pariter potestatem ex magis laxa, ex his enim proles nequeunt exheredari, ea nec donare, nec inoreis causa transferre, tamen minus supervillis repudium concedere est licitum, hoc namque facto proles invalidabunt, et separari poterunt. — Verum dispositio inter vivos etiam de avicicia complexa Parentibus, possunt ad illa debita contrahere, quae proles exolvere tenentur, possunt ea impignorare, atque prolesolvere tenentur non cum investitionibus, quin imo super eo parentem inducere possunt passionem in casu necessitatis.

f. acquiritor donatio licet acquirens rem non relaxat ad filios, sed relaxat ad proles concedere potest.

Dotem scriptam ex avicicia obligare non licet.

Si bonis civis factis personalis superinductio nunquam proles ad revocandum exsurget actio, verum successio in propriam parentis. — Quod vero mobilem substantiam attinet, aequalis conditio Probilibus cum ignobilibus, id est: successio nunquam potest invalidari, nisi redintegratione.

Cessat Patria potestas 1. more Parentum, non tamen absolute sed relative, quia proles in alium recidunt potestatem. a. more civili per infamiam, vel capivitatem, quae tamen proximis potest recuperari. —

3. Infamia

3. Infamia iuris nam infamatus omni honore privatur, sed in via
gratia reviviscere potest.

4. Auctoritate publica, cum qua tamen nisi magis restringitur.

5. Per divisionem, quia in bona filii extraneae Mater potest nullum ius
habet. 6. Per emancipationem, hanc Wilemen et König divisione intelli-
gunt. Wilemen docet ad emancipationem requiri expressam Patris de-
claracionem, - Wörz dicit Personas sui iuris atque sales, qui se proprio
marie alunt, suapte evadere emancipatas

Anticistas sui
per divisionem.

Patris pot. distingui
a directione domus.

7. Per emancipationem

8. Per Crimen et notam

9. Per adoptionem

10. Per statum Clericalem Monachalem, et militem, quamvis
non ex toto cesset, minimum restringitur.

Sources Patriae potestates sunt: Legitimatione, Matri-
monium, et Adoptio.

§ 10. De Legitimatione.

Legitimatio, seu personae illegitimae iura legitima tribuere,
adeo maculam natalium deluere fit vel per subsequens matrimonium,
vel per principem vel per Pontificem.

I Per subsequens matrimonium, est vel perfecta

1° 108-106.

quae omnia iura legitima in ordinariis iuribus familiae tribuit; vel im-
perfecta seu minus plena, quae tantum aliqua iura familiae tribuit. Per-
fecta legitimatio duo supposita requirit.

a. Ut durante generatione Parentes in statu libero fuerint, aut chi-
re matrimonium factum possint. - Erant quidem controversae matrimonium
factum subsequi debere, et parum dispensationem sufficere ad legitimacionem,
nisi esset casus, quo nulla datur dispensatio.

b. Ut aliqua suspicio et opinio sit de conversatione Parentum.

II Per Principem, id est: in forma privilegiorum re-

cursum Patrio vel matri datur, sed non habet sales effectus, verum hoc
tantum contra Fiscum reg. dabitur ad bona, contra prole vero legitimam,
aut ascendentes et Collaterales praecipue in bonis anticistas nullum. Spe-
satur tantum relati ad regnum, tribuit nobilitatem et capacitatem honorum.

III Per Pontificem, et apud Catholicos non operatur ad

effectus omnes, unice Ecclesiasticis tribuit capacitatem ad ordines sacras pre-

ter minores etc.

ter minus Principale; - Dividitur in directam et indirectam, hae operantur in omnibus, si frater eg. sororem duceres sine scitu et serius hoc committenti, a posteriore peccat dispensatio, qua obvenit proles legitima dicitur. Directa ultra effectus ecclesiasticos non operatur.

Legitimatio supponit esse proles illegitimas, - quales sunt omnes extra iustam copulationem nati, vel vivente patre etiam, si aliud se ingesserit. Monachi filii vocantur sacrilegi, - nati ex adulterio simplici vel duplici adulterio - a personis autem affinitatis nati prohibitis nati incestuosae; - et ascendensibus et descendensibus genere raae nefanda; sed honorem parentis in aere 1729 criminali actione committuntur. A' Legitima proximitate nati spurci, - et honesta vero naturales in specie dicuntur.

Incestus et parricidii iure dicitur. Si sine scitu est et venenum, dicitur matrimonium parricidii.

§ II. De Matrimonio.

In hac re Catholici ab Evangelicis differunt his:

1. Apud Catholicos matrimonia iuxta ius canonicum, apud Protestantes iuxta resolutionem Josephinam tractantur.
2. Apud Catholicos incitur Contractus sponsalisticus, qui est promissio de futuris nuptiis, qui tamen coram Iudice externo non habet garantiam. Apud Cathol. hic contractus, si non impleatur, etiam processum post se trahit, ad implemendum contractus sponsalisticum qui invalidatur, et a quo volens Parochus citra Processum liberare potest, sed si non liberatur, solvit expensas, damnorum. Apud Protest. hic Contractus non datur.
3. Protestantes tantum dirimentia habent impedimentorum, quae annullant nuptias, Catholici et dirimentia et impedimenta quoque, illicitum reddunt matrimonium.

Si Sponsus vel sponsa sibi aliquid donant, postea vero regressus est factus, tunc si irreflexe ad futurum impensas fit donatum, non, sed si reflexe, restituere debet. Septem annis maiores apud Cathol. possunt contractum sponsalisticum inire, Pauciores quare possunt pro impuberibus. De quadruplo convenire iure canonico non licet, sanxum de duplo.

Impedimenta dirimentia

- " Error, coactio, votum, cognatio, crimen
- " Cibus disparitas, vis, ordo, ligamen, honestas.
- " Si sis affinis, clandestinus, et impos.
- " Si mulier sit supra aetate, nec reddita suo.
- " Haec sordida resant carnalia, facia restringunt.

1. Errone potest evenire vel in persona, vel in qualitate personae, aut condicione, hinc est: vel substantialis, qui in Contractu expresse exprimitur, et sub condicione ducam te si sis maior scio, vel accidentalibus, qui condicione ferit, et expresse attingi non debet. Hoc impedimentum divinum est commune Catholicis, Protestantibus, et Graeci ritus uniti.

2. Condicio, Militibus sine consensu superioritatis ducere et in externis provinciis non licet, nam matrimonium annihilatur. Aliqui fecerunt indultum tantum ad Graecos, milites esse statum.

Sim conditio erat, ut sensus non possit sensum ducere.

3. Votum monachale effectum habet, si matrimonium non est carnaliter consummatum, adhuc, et maritus sive foret monachus habet ergo vim revocativam.

4. Cognatio, tripliciter sumi debet, 1. Legalis inter adoptantem et adoptatum, et huius filios. 2. Spiritalis, inter baptizantem baptizatum, et huius parentes, — inter levantem levatum, levative parentes, inter confirmantem confirmatum, huiusve parentes.

Pastor baptizatum ab eo ducere non potest. Pastor non potest filiam suam spiritaliter ducere. Si Baser in capite necessarius baptizet cum uxore non contrahit cognationem spiritaliter, vel 3. Carnalis est iterum vel legalis si ex matrimonio oritur, vel illegalis ex Concubitu.

Versegi

Consanguinitas est connexio personarum, a communi sive patre descendens, maris ipsi inter se agnatione, cum descendentes vero feminarum suae familiae, agnatione sunt connexi.

Arbor consanguinitatis est, qui exhibet seriem personarum consanguinearum, sed qui probari debet. Gradus est distantia personarum ab invicem, Linea in consanguinitate est vel recta, sive est: series personarum, quarum una alteram genuit, habentem locum inter descendentes et descendentes, — vel obliqua sive Collateralis, id est: series personarum, quae a communi quidem sive patre descendunt, quarum tamen una alteram non genuit, et semper constat ex duabus vel pluribus lineis rectis a communi sive patre descendens. — Collateralis est iterum vel aequalis, quum utraque rectalinea eodem numero personas habet, vel inequalis, quum in alterutra personae linea plures sunt.

Regula computandi gradus in linea recta est haec: tot sunt gradus, quam personae una adempta. Sic nepos secundo gradu ab avo censetur.

Regula in linea collateralis sunt duae:

a. Legis civilis romanae: — qua Graeci numerant, pro utraque linea est haec: Sunt gradus, quam personae in utraque linea una adempta et recur-

dum hanc non dant

dum hanc non datur proximus gradus in linea collateralis, nam germani Fratres sunt filii in secundo gradu consanguinei.

4. Juris Canonici regula, pro Collaterali aequale est illo gradui in linea consanguinei, quo distans a Communi patre. Quoad Protestantenses ipsa ratio commutandi gradus nullum prestat rationem, nam resolutio Josephi. na facit clare exponit personas, inter quas est prohibitum matrimonium. Cognatio apud Protest. usque II apud Cath. usque IV, - apud Grecos usque VII gradum penitus dirimens impedimentum.

5. Crimen committitur vel adulterio, si exgr. vivente uxore alia concubini maritus, et uxore mortua si hoc prodeat, ducam ducere non licet, nisi prior expresserit tacite hac re consentire. - Apud Prot. multa suspicui sufficit ad impediendum matrimonium - vel Coniugicidii, quod usque dirimit matrimonium.

6. Cultus disparitas, id est Christiana si non Christianam ducat, est nullum matrimonium. Olim Papa Sixtus bulla sua etiam inter Christianos diversas sectae non admisit, - hodie licet sub conditione, ut Haereticus Catholicus omnes proles, matris autem Catholicae sanctorum filia Catholicam debent tenere confessionem.

7. Vis est defectus consensus parentalis vel filialis, nisi a posteriori laesa pars consentiret.

8. Ordo, scilicet ordines sacri maiores nequeunt ducere.

Viris

9. Legamen, durante uno matrimonio, alium more nemo potest, sub poena polygamiae.

10. Floriditas, id est. Uxoris mortuo, sororem sine dispensatione maritus ducere non potest. - Quoad Protest. resol. Joseph. de hoc impedimento nihil disponit, tamen recurrit de meliori est. Alia species haereticis vitatur ex matrimonio rato non consummato.

11. Affinitas apud Protest. usque gradum II, apud Cath. usque IV gradum affinitatis ponit impedimentum dirimens. Protestantibus licitum sanctorum, sed Catholicis et illicitam tenent affinitatem.

12. Clandestinitas, si aliqua solemnitas matrimonii desit, quo est re essentialis ut (apud Cath.) ad sint sexus 2, qui intelligere et videre possunt declarationem Consensus, - vel accidentalis, qui adesse possunt, sed non debent ut: ritus promulgatio, aut ab his dispensatio ut pro prius parochus promulget, et iopulet, quae apud Catholicos essentialis sunt.

missarum

missa vociva, benedictio - sine solemnitate sponsalibus iniectis
matrimonium nihil est, - quod autem matrimonia conficiuntur, que ius
canonicum admittit, - sed resol. Ios. nihil in hac re disposuit; - hęc fi-
unt coram personis singularibus, v. g. coram Episcopo, nec inscribuntur
matriculis, sed libro Episcopali, - boles ex tali matrimonio nasci
debent insinuari personis, qui adfuit copulationis occasione, intra 30
dies, sicut matrimonium publicatur per Episcopum.

13. Imped. si vi generandi deficiente sit una vel alia personarum
se matrimonium, post hoc enim vinculum ideo non soluitur.

14. Matrimonium inter rapientem et raptam, nisi raptam deinde
in loco securo proposita consenserit

Sunt adhuc impedimenta dirimentia, que non spectant ad omnes
Christianos iuxta resol. Ios. egr. si quis nesciens gratiam duxerit, ubi pri-
us ipsi uniuersis, iudicis indicantur. Quod Cath. hoc non est impedimen-
tum dirimens, quia expresse ponitur conditio illa, - si minoris sine
consensu Barochis, Tutoris, aut Curatoris missis, apud Broset, nullum; -
sed apud Cath. validum erit matrimonium.

15. Impedientia impedimenta sequens reser-
uas exponit: » Eclesiæ reuicium, tempus, sponsalia, votum »

1. Eclesiæ reuicium dicitur si Barochus vel Superior Eccl.
faciens prohibeat copulationem, donec aliqua conditio elucubratur, vel
si tamen contra prohibitionem in eam quere matrimonium stabit.

2. Tempus egr. durante adventu non licet copulare, sa-
men initum matrimonium erit firmum.

3. Sponsalia etiam faciunt impedimentum impediens ita scilicet
ut cum alia persona posterius contractum matrimonium non exortant, ut
ideo illud illicite quidem, valide tamen iniectum fit.

4. Votum scilicet simplex, quod deponitur minus solemniter.

De dispensatione a gradibus prohibitis;

apud Broset, sic in sequenti modo in praxi: 1° recurritur ad Super-
intendensem, qui dat testimoniales, quod dispensari potest, postea in-
dilem et Jurisper quere adiungit, quod nullum politicum impedimentum
intercedat, tunc ad Maiestatem recurrit, qui Consilio subternis pro resi-
sione, quod iterum Maiestati iterum informationem exhibet. His omnibus re-
sione observatis, litterae dispensatoris, pro taxa 50 fl. Com. ab altis. loco dan-
tur, - dicitur solentur

Ab impedimento
divini iuris ne
mo potest dispen-
sare

sur, diocesani solvant a 70-400 fl. com. - Apud Cath. in gradibus romano-
sis id est III-IV. ab Episcopo petuntur dispensationes, in gradibus proximis a
sifice rom. quamvis sufficit recurrere ad Episcopum, qui cum informatione
submittit Romam, et hic taxa solvitur.

Apud Cath. matrimonium est sacramentum, apud Protest.
contractus civilis. Catholici hac ratione vinculum matrimonii indissolu-
bile declarant, (aparte et mensa tamen separantur) sed apud Protestan-
tes est locus divortii in his casibus:

1. Si indidias coniux vires alterius coniugis preterierit.
2. Propter perjurium tractamentum.
3. Si adulterium unius vel alter coniugum admisit.
4. Vel maliciose deseratur unius ab alio, et deprehens ad primam

edictalem citationem per Circulares Consilii peragendam, non apparsit,
erga nonum recursum partis deserta, ad iudicium facium, matrimonium
cum pro desoluto declarabitur.

5. Si irreconciliabile odium inter Coniuges fuerit, et nec ad
sententiam ante motam legem per Balthorem, tunc vero decurrente per
Sedriam reconciliationem, - nec per praeviam a vero et mensa ad cer-
tum tempus separationem iudicalem, pro re nata etiam repetitam, et
prolongatam in amissionem redierint; - imo utraque pars vinculum solvi, pro-
letque prouideri cupit. Tunc omnes iuxta formam praevisionem decidit
Iudex, et fit divortium, tamen mulier ante aliquot menses nubere nequit,
ne fors prolem conceperit hoc matrimonio. - Utraque pars matrimonium
inire volens de proleum ^{pro}visione testimonium producere debet. Vol. Mini-
stro, cui secus eos copulari sub poena amissionis officii verum est.

Defensor matrimonii apud Protest. est Iudex Magis-
tratus apud Cath. homo peculiaris. - Odium debet maxime probare, et
divortio utraque pars debet consentire.

Protest. a vero et mensa deperationem non petunt a Ju-
dice, sanum infirmant, sicut etiam et voluntariam iterum cohabitandi.
Olim in causis matrimonialibus non poterant appellare, sed ab ao 1815
iuxta resol. reg. si appellant processus in origine debent submitte, prout et
criminales. - Apud Cath. unum habet locum divortium, si nondum sit car-
nalis consummatio matrimonii, vel si quis sacerdos vel Monachus fuerit.

Profona dicitur

Processus divorcialis decurrit coram foris secularibus coram foris se-
cularibus, hinc appellatur ad Sab. reg. Mixti matrimonii proces-
sus coram Sede sacra et hic est in materia matrimonii primus pro-
cessus, diciturve 1. Divorcialis.

Personas, quibus matrimonium iure relictum fuit: pro poena mortis.

2. Criminalis, qui agit ad poenam incedens inter

3. Ad divorcium particulare,
4. Contra conjugem via facti demer separantem,
quoad Catholicos, 5. Ad implementum Contractus Sponsalistic.

6. Ad poenam Scandali coram seculis actore fi-
sco confessoriali. 7. Contra turbatores matrimonii

8. Contra concubinariorum apud Gros. agit Fiscus magistr.

9. Ex capite adulterii.

§ 12. De Fiscis regio.

Fiscus reg. vel Censurum regaliū Director, et sacra regni Curiae
Fiscalis, procurator, dignitatem iam sub Stephano obtinuit, qua verius
illustrata et prerogativis dotata, hodie est ad Cameram Consiliarium,
Abbas sabulae reg. exceptis causis propriis, quando abesse tenetur, nec
documenta respicere potest iuxta II^a 32.

Jura et obligationes fisci reg.

Jurat pro rege in processu. Habet sibi adiunctos: Vob. directorem,
Fiscales directorales honorales, et actuales, in bonis Cameralibus fiscales
locales, cum quibus in perpetua correspondentia est. Pro rege in reali-
tibus litigat active et passive - Bonam capitalem, aut emendam capi-
tis, imo nec amissionem bonorum posse incurrere, sed bissagia qualia-
cunque potest. - Eodem iuris processu vivit: hinc etiam eius honoris-
res et fiscales possunt ex officio conveniri. - Tenetur pro suis subdi-
tis responsione. - Determinationibus Cortis debet se subicere. -

Dum litigat, forum rei conventi sequitur - atque si actorem agat,
ei quae incumbit proba. - Excessus graviores reipublicae vindicant.

Agit ex coronatore iuxta modum res navarum sive aut coram
Sabula reg. aut coram Iudice pedaneo. Agit porro contra illum qui
bona cameralia abalienavit, contra verborum denegantes metalli fodina-

- rum, nec non publica quadam delicta et civilia vindicant, et criminalia.
- Agit Contra usurarios ad amissionem summis Capitalis, cuius dus,
servicia parvas Lipsi, $\frac{1}{3}$ vero delatori competit, - contra civitates
ad poenam 2,000 fl.

Pro Brimae officii
alis curat in processu
matrimoniali.

Ad poenam 2000 fl. si in reparatione magistrali respectu negligens ducerentur. Contra privilegio abutentes art. 1715. aut iura regalia circa privilegium exercentes. Contra notarios, - indicias et salarium conductum violantes; - porro illicite tendentes ad poenam 100 aureorum; - vel si solvere non valeat, ad arrestum, condemnari agit.

Facis de aere cura bona Coronalia, Fiscalia, & matrimonialia, et Policia fundationalia. - Bona Coronalia ad honorem regis, et aulae splendorem defuncta sunt, - huc spectant in reg. Civitas, Discretus Jasygum et Cumanorum, Curiales montium Oppida Peczniensis & Dominia vetero Budae Orsegrad, De Győr, Lolyom, Hlucit, cum salinis fodinis, et vigore art. 7. - 1791. Discretus Fiscus in Civitate Peczniensi in locum Domini Munkács assignatus, proventus litterales et postales.

Bona Fiscalia ex nota vel defectu ad fiscum devoluta subfunt regis collationi.

Bona Matrimonialia ad fundum regis spectantia sunt: Holies, Bona Policia fundationalia ad fundum religionis et studiorum ex bonis Jesuitarum et Paulinorum sunt conversa.

Fiscum regium citare non licet, neque privatum, qui in iura illius passim, si ante annum 1715. sunt confiscata. Commissiones nequasimas eo scopo constitutas, ut qui ius habent ad bona banatialis, hae sine via iuris revindicare possint, modo usum pacificum 50 annorum docere possint, - sed a 1725 relatum est ad Tab. reg. hinc ad septemviralem, - Sub M. Theresia haec procedura cessata, et via iuris ordinaria secretu est.

In negotiis ad Sphaeram Civitas et aliarum Jurisdictionum spectantibus, publicare rationibus Fiscales Magistrales subfunt Fiscum regi in causis vero matrimonialibus Evangelicorum. Sunt defensores famelicis matrimonii; absque pauperibus fiscales solvere non valentibus. iuxta legem pauperes sunt 200 fl. minus habentes) antea aereatum personale munus hunc non habentibus

Resus res, expensas in proflu non soluit, sed taxam et ad Fab.
res. et. in Cotta solvere tenetur.

§. 13 De Tutela et Curatela

Tutela est in personam et bona pupilli. Curatela vero est potestas
de bonis illius disponendi. Subiunt curatela, viri, a 12-24 an.
num, et quorum bona sequestrata sunt. Tutores sunt diversi:

1. Legitimus et naturalis est baser quoad bona defuncti, ma-
tris, et viceversa, amittit tutelam si sit delapidator, et si mater II^a
vice miseris, subest rationibus reddendis.

2. Legitimus solus, est homo familias hic praesent agnati cogna-
tio. Cognatus tantum his casibus est: si defuit agnati, vel si bona ad
utrumque sexum pertineant, si masculinum tantum cog concernant, prae-
feruntur extraneus.

Tutela dividit tutelam 1. in amentium. et 2. in pupillarem.

Respectu person. in Cog. et agnaticam

3. Patrius deficientibus cognatis et agnatis per Jurisdictionem.

4. Testamentarius conferendus qui tantum quoad adquisita valet
secus successores contradicere possunt.

5. Immissus, qui via facti occupat tutelam, sors eius non favorabi-
lis est. Saepe enim salvi ab eo praetenduntur, quae fors nec pater posside-
bat, nec non levissimam culpam imponat, quae tamen secus impudare non solet.

Officia et iura Tutoris:

1. Quoad actiones pupilli fere patra compescunt iura, exceptis quibus-
dam ut: obsequium dari cum non possit, et maiori cura unum non potest edu-
care, quam alium, nec est ad vis. genus aliquod potest fringere.

2. Quoad res mobiles et immobiles vendendo non venabiles facim ven-
dax. Pecuniam fusion elocet, secus ipse intermedium solvet. Quoad ac-
tiones maiora ratificatio iurisdictionis petenda est. Oeconomus, si iudice
debet, verbo omnia peragere ad pupilli emolumentum. Alienationes Tuto-
rum damnatae in art. 29. 1685 sunt nullae. In summa necessitate sa-
men impignorare bona, et svadente pupilli salute perennales quere
fessiones agere potest, sed hic censendum Jurisdictionis expreuit.

De provenibus libere disponit erga rationes reddendas.

3. Quoad processus. a. Activos temere ne moveat, nisi de se.
licet successu certus fit, aut si hoc iam pater inchoaverit; b. in passivi-
vis, dubius tantum casibus citatur: 1. Si contra Patrem decur-
rebat processus

rebat processus, tunc unius anni prorogatio ei competere, et si Statu-
sini contradixit extraprofessorum, hic tamen proprie Furore est.

Actio personalis pro pupillo ghaumie, qui si citaretur, et
honorarium pretendat. Pro pupillo confixit vel revocat processorem.
Verum ius denominandi Pleni-potentiarium habeat, non est per leges de-
sum. In ius suela vel (Gratelaac) debet curare omnia conscribi. (Com-
prie res Invenaxio). - Litteras accivis pupilli revisionales proce-
sorem iradet, sed hoc propter matriculas superfluum est.

De ratiocinio, agit art. 26. 1725. (secundum Verbooye san-
tum semel debent rationes reddi, et quidem sub fine Futele) sub Curato-
III° consuevum est, ut quavis sexis annis, sub M. Theresia per 26. 1763
ut singulo anno fiat. Si tutor nollet processus suscipere, accivis fide-
magistr. ad reddendas rationes suelaes.

PRAXIS ratiocinii. Tutorem et Curatorem ille dat Cetus, quo pu-
pillus possidet, vel defunctus Deiter re Fidebat. Tempore rationis reddendi depu-
tatio exmittitur ex Congregatione generali rationibus examinatis relationem
praeuat oblatione extradantur Tutori, - pecuniae elocari debent ad by-
pothecam dupli, vi intimati consilii

Contra ratiocinem dare nolentem processus movetur coram Iudice
Successionis, et tutor hic sub iuramento revelare debet omnia sub poena
500 fl. etiam pupillus iuramentum deponendum habet, et hic est casus
quo actor (pupillus) nil probat vi intimati Confilii, nisi Tutor denegat
suam suelaem. Triplex hic dicitur poena, 1. Simplex damnare pu-
sio, si damnum non dolo accidit, 2. Dupli refusio damni si dolum in-
tercedat damno, et infamia iuris, si pupillo invidias fuerat ratiocine pro-
priae bonorum et personae, - et si pupillum privare velit suis lite-
rariis instrumentis. - Bonam infligit principaliter Tab. reg. et accivis
e ipsum suam forum pedaneum.

Competit Tutori sextatix proventuum, exceptis interuentis
elocati Capitalis. In curare mores est eosam substantiam pupilli ad fo-
rum sympani vendere pecuniam elocare.

2. Processus ex praclatione, iuxta principia haec denominat
Jurisdictionis Curatorem vel Tutorem, si plures vellent esse, ^{tu Testamentarius}
quoad ^{admittit}, ^{Legitimus} et ^{et naturalis in anticiis} - de qua legitimus et daturus. Eligit ex his optimus
sed ~~legitimus et naturalis~~ hic processus non tractatur solemniter proce-
sus, sed est tantum declaratio conceptantis Jurisdictionis

3. Ad amissionem Tutoris vel Curatoris male fidei, qui sus-
pendetur ab

Orophthalmis -
In nullis Statibus de-
putatio permanens est.
In Italia vultis Orophth.
solaritici affesso
res restauratori
substant -
In Civibus sunt:
2. Curatores Orophth.
Cath. et Prov.

Successores poena
dupli et infam. n
manet, sed hic di-
singulis, an legit.
vel perfectus est.
sic fuit, dum fuit
rationes praesentit

penditur ab officio, et poenas quare incurrit.

4. Repositorio successionalis si nempe Tutor aut pupillus ab aliena bona, pupillus haec recipit, tutor vero pretendit pecuniam suam a Venditore. Pluris curam Judice Successionis.

5. Ad invalidationem translationis susceperat, quod saepe saneum accessorie fit.

6. Ad recipientia bona ex manibus Tutoris, effluo tempo: re susela, vel curatela. - Tutores aequo habentis ius contra pupillos agendi quos iurisconsulti Tutorum vocant. - Fideliam agnoscere legemus quibus debet, excusatio tamen locum habet. si multas proles habeat vel aliquod munus grave gerat, si sit miles actualis, aut maior 60 annis, si bona dispersa fuerint, vel praesumptiones habeat contra pupillum, - si non calleat artem scribendi, - Sunt et impedimenta.

1. Si cum parentibus inimicabiliter vixit. 2. Si sit servus, vel non sui iuris, dilapidator, aut civiliter mortuus vel captivus, et si 3. defunctus pater disposuit ne hic vel ille fiat.

Cessat tutela morte civili vel naturali. 2. Si pupillus per seccam attingerit aetatem, 3. Per usum receptum rationis, 4. per emancipationem, 4 per emancipationem quoad puellas, verbo racione censentis.

§ 14. De dominica potestate

Dominica potestas est ius in personas et actiones, operas et res quorundam hominum competens. Haec persona sunt servi, ancilla, subdixi. Servi et ancilla sunt 1. Conventionati et 2. Regales. Subdixi distinguuntur in Colonos, inquilinos et subinquilinos, huc referunt nonnulli Consuetudines et saxalivras. - Elementa dominicae potestatis videntur Classium personas subicit ad I^{am} referi illas, qui quod ad fundos ab eis possessos subijunt, e.g. saxalivras. - Ad II^{am} eos, qui quod ad personam et actionem subijunt, ut servi. - Ad III^{am} Classem referi eas, qui quod ad bona et personam subijunt dominicae potestati; - Hinc ita definitur hanc: "Est iurisdictio in servos saxalivras, aut stricto sensu subditos. Distingvenda est a nobilitate potestate, quam haec est coniuncta cum iurisdictione eius v.g. Ignobilis potestatis habere servos, sed non dominicam potestatem, prout nec nobilitas habet quoad nobiles." -

Anno 1836. sedes dominialis novam organisationem accepit, hinc praeses iam non est dominus Terrestres, nec eius officiales, si de causa inter

de causa inter eum et Columm subversante agitur. Et iudicatur, —
sed aliquis Tabulo, iudice, affessor per Dnūm Terrar. electus, praeterea
adesse debent duo convicci, p

ne non Adlium et Jurator processualis, et fiscus magistratus cum
Hosario sedis dominice, qui duo carent voto.

I., Servi sunt duplicis Ordinis: 1. Contractuales vel conven-
tuali qui pro certo tempore et mercede serviunt, de his lex sub Carolo III
1123 lata ordinat, ut serviendi tempus sit stabile a novo anno usque fi-
nem anni, — et 2. legales vel necessarii, qui per Jurisdictionem resignan-
tur, ob delicta, damna, bursam, proditionis fratris sanguinis et harre-
sus, de quibus hoc dicit Verb. III° 28. ita tractari debent, ut familia men-
bra. Correlatio inter dominos, et servos ex contractu, quo convenerunt,
diudicari debent. Sunt tamen nonnullae regulae.

1. Si servus tempore delapso servire nollet, una mensis prius hoc unde
cas domino, et viceversa (Kirry et Kelem)

2. Servus nobilis excessivus seu inobediens a Domino verberatur, quin
hic actum maioris potentiae incurrat. (p. Dec. Cur.)

3. Si servus ante tempus determinatum fugiat, recipi potest, et
si apud alium Dominum serviret, tunc processu repellitur, praemis-
sa admonitione, qua si non valet, tunc servus prosector solus. Flore-
nos inter Judicem et Dominum dividendos.

Nulla nonnullorum Cottuum servum fugitivum recipien-
tem fiscali actione puniunt. Servus ignobilis potest iuri suavi dum
violenciam paravit cum dno, eodem processu convincitur cum illo, et
eius honorem domus solvet. Si dominus illatus fugiat, vel rationes
dare nollent, etiam si nobiles sint, puniunt, per dnum puniri. Lex permit-
tit ut opiones et Custodes rubis, vineis, et. a die Georg. vel Demetrii usque ad
alium conducantur. II., Coloni vel subditi,

Distinguntur in Colonos. Inquilinos, et Subinquilinos, —
Coloni iterum sunt Integra mediae, quartae et c. septonis, qui gena VIII°
mimo possidet, est inquilinus, qui est iterum vel domicialiter, vel non.
In morbo rurbano precipitur, ne ultra 1/4 dimittantur septonis. Coloni vac-
cantur: 1. Per privilegium, ut aliquod oppidum privilegiatum, quod se-
cundum rurbanicum tractatur, sed loco eius quotannis certam summam pe-
cuniariam solvit suo Dno Terrestri.

2. Secundum Contractum, cum coloni per contractum cum Dno
Terrestri emum redimunt rurbanicum, vel novam pecunia. Contractus
fit pro 1° a^o

Sic pro uno anno - temporaneus - Contractus vel perennaliter, et
sunt Majestati pro approbatione subvertunt. Tales contractus se-
ponuntur, et invalidantur processu formali his duobus capitulis:

- a. Si vis, metus, exactio vel dolus, aut Fraus praecesserit.
- b. Si sales contrahunt, qui hoc ius non habent ut minoribus,
amensis. De regalibus quove iuribus possunt colori cum Domino
referri utrumve contractum inire.

Dieta recens 1836 quoad Contractuales tractamen-
tum Urbarium sequentes regulas disposuit.

1. Ne ex Contractu maius ad Colonos quam ex urbarie. Sed
legibus redunderet omnes, 2. Sicut presentes peres omnes Contractus Su-
dium, Jurassor, et fuscus magister, ad eum combencionem instrumentum debet
referri, et Contractu subfirmari.

3. Secundum Urbarium. I^{um} fuit Urbarium Parvonicum,
a^o 1567 sub M. Theresia extradiataliter introductum, quia tunc Dietae non
erant, propter bella. - II^{um} fuit Parvonicum et Croaticum sub Josepho II°

M. Theresia misit Comissarios qui magistratibus, et hi ite-
rum singulis possessionibus inducerent Urbarium, et singula possessionum
exemplar acciperent, - est autem Urbarium instauramentum, in quo relaxio
res iura et Obligationes Domini Penitentium ad subditos exprensus.
Hoc Urbarium I^{um} sub Leopoldo II° modo prorsus diataliter est introdu-
cum et confirmatum a^o 1790. III^{um} Urbarium a^o 1836 latum est.

U^m distinguebantur Coloni in servos, qui in foro vende-
bantur, et Jobbagiones, qui terras pro terra colabant, et libere mi-
grabant. - Servi et inter servos Dni sue terras dividentes pro cultura,
et hi erant Jobbagiones facti, sed libere non migrabant. Sub Leopoldo
II° servi equales facti sunt cum Jobbagionibus, et ob crecentium bellum
nobiscum amiserunt libertatem migrandi. - Ford. I hanc concessit ire
rum si infra ratio assigorentur migracionis, seu demonstrarent
oppressiones dnales, et iurarent, et tunc acciperent litteras a Judicibus
et Jurassore.

Superba tamen Universaria resu anide privata
colonos libertate migrandi, donec Josephus II^{us} extradiataliter hanc
ixerum resulisset. Leopoldus II veru in tabellas legum inarticulari.
Recens autem dieta (1836) sic modificavit formam migrandi;

Colonus

Red. 1 Jobbagio
res subicit non
duat et non exores

Colonus migratorius infirmus se 17. Septembris Dno Terrar. pro
Genibus et primoribus loci, et Dno dat. consentium, iura debita sua
dominialia, Cottensia, et privata preestiterit, si vero nec hoc casu daret
Colonus ad Comitum recurrat, et si Dnus sufficientes causas de-
negat, dimissionis non profertit, Comitum ad eius rationes cum iudicibus
et Juratores eorum ad faciem loci, et si Dnus non habet sufficientes
causas, dimittit colonum. Si vero resistat Dnus brachis a Genes. An-
gregatione resoluto emittat Colono liberam migrationem, et Dnus in
super per Fiscum magistr. in sedria 200 fl. emittitur, - 100 fl. Colono
deservo, et 100 fl. cassae domesticae solvens.

Colonus migrans mobilia sua secum ferre, reversionem ve-
ro suam Colonicalem quoad adificia refuocuationem, et inveniunt
vendere potest 1. Cum consensu domini. 2. Contractus hic venditionis
sine omni taxa protocolle Communis, et Dni Terr. inseri debet.
Unico casu Dnus non admittet venditionem fundi, si emisionis causas
v. g. Si emisor non habeat sufficientes vires ad terras culturam. ab emisione
excluditur Dnus, Compulsor et Communitas, ad summum 4. Fessio-
nes emere potest, sicut et extraneus eo casu si pro feodo 100 fessiones
habeat, - seu Communitate ex 80. 2, et ex 40. 1. Fessio potest dari.
Dnus praeter causas amissionis emisionem non admittit fiscali acio-
ne puniatur. Lex expresse dicit hanc emisionem non obstruere commissa-
sioni, et regulacione fundorum, nec non restrictioni pascuum.

Perri et proles Colonorum libere migrant sine consensu Dni.
Legemur immigulas Cottus ne migrant coloni maiori numero,
et rem representat huic Consilio. Sub poena 200 fl. Dnus debet re-
vocare bello vel peste dispersos Colonos, nisi jam 32 anni effluxerit
fent, aut novos recipiat. Ius partium amittent veteres Coloni.

Nomine reversionis Colonicolis veniunt fundi hi:
1. Adiustationes, v. g. Dnus deberet Terrar. colono in intra
villano unum iugorum, sed non suppetit illi, tunc adiustare debet in
extravillano.

2. Remanentiales, qui post reversionem et regulacionem ur-
barialem superfluis, hi antiquos et novo barbaros semis ad Fundos
Contribucionales augendos convertantur.

3. Indiferiales

3. Indefinitos, seu expropriat, qui excoestimari possunt casu-
sis excoestimandis, tales sunt fundus sine, et expropriat. Fundus ci-
tonicatus aliter excoestimari nequit, nisi Dñus terrarum. Curiam non habens,
ubi habet.

4. De foris. De his lex praecipit, ut impuberes, ex his tamen Cur-
as efformare non licet.

Alii fundus sunt Communicales ut agri, prata, sylva, horum
administratione legemur regit Dñus terr. ne presentes supprimantur, et
quidem quoniam messe, secus judicium et jurator expensis eius rendebunt.
Excoestimantur licitatione mediante.

In Tractamento Urbanitali haec correlatio subversa.
est inter Dominium Terrestrem et Colonia.

1. Dñus Terrarum tenetur Colono integro sessionis dare in fun-
do intraillano unum iugerum, aequale duobus metresis posuendis.
Iugerum facit 1600-1300, 1200 orgyas pro diverso resu Coltium -
in extravillano a 16-40 iugera, ut terra peior vel melior sit, et praxi.
Grata a 6 Palcastra - 22. Unum Palcastrum est sibi curvus funi
procuratur, non imputato curdo. Aequale uno iugero. Hinc si in praxi unum
iugum Palcastrum non supperer, uno iugero in extravillano debet compensari;
dein glanationes lignationes et pascua

Mensura pascuorum ad rationes 1 Coloni est a 4 usque 22.
Durochris aequiparatur uni Colono, sicut et rudimagister et Notarius Coloni 1 sessionis.
media sessionis - 3 Inquilini accipiunt compensationem unius Coloni 1 sessionis.
Quoad Officiales Dñales disponitur ne in pascuis Communicatis proficiantur
pascuis, ut in quantum fieri possit Coloni separatim possideant pascua et
agros, quae etiam terminato foenitatio melioque separata sint. An haec no-
nam leges et resoluciones disponunt, ut Coloni certain plagam pro iumentis
resare possint, ubi et Dñus terrestri possit pascuare iumenta, non auxem
armenia. Capras Coloni ita habent ne sylvis noceant. Vi resol. reg. Basso-
ren Comunias comunem habet cum Dño terrestri. - Occasione Commis-
sessionis in eum etiam capum extorcitur Barcum, si velit exiguum, vel in
in usu non fuisset

Quoad glanationem habent Coloni ius praeminio. Pro
ingulo sue 6 ans vilius, sed non pro questu si proprias sylvas non ha-
berent, sed solum in eodem territorio.

Quoad lignationem localem si eiusdem territorii sylva non
sufficeret, Dñus ex alterius territorii sylva reseretur eor excoestimare. Hinc
ende

Loca sylvarum, si non sint datus Colonis arundinaria, qua si exsiccarent, ce-
sat, nisi distinctam habeant plagam, quando sume etiam manet illis erga pro-
visionem oneris correspondens. Resolutio regia praecipit ut praefertur ligni-
sicca et decidua colligantur, et ut Dominus terr. diem deserviret, quando Co-
loni erant, ut si quis exceptus eveniret in Sede Dnali cognoscatur.

Lignatio aedilis est valde restricta, Dnus tantum pro recto aedifica-
i, et stabuli dat, quae occasione migrationis Coloni deserviantur (daxa pro
poris fenestris palis-Instrumentis sedis) nisi habeant proprias sylvas, cum
grates habent lignationem, imo quaestus exercent ex clauso Curiaevs.

Coloni habent Jus Evocationis et exuvandi Cremationem, sed non exprimentis
nisi iam in usu fuerint, vel pro fermens. Ab hoc 2 fl. solent Dne, nisi pro qua
Jus ex non ex propriis productis plant, quando cum Dno conveniunt, hoc ius exuvan-
di ubi minorum ratio exigat interdici potest. - Evocationem admittit lex communis
in una vel pluribus popinis et non extra territorium, nisi occasione nundinarum sub-
ventis, si ultra tempus legale evocantur, hic, confiscantur, a Jure Michaelis ad festum
nativitatis ubi promontoria non sunt, si sint usque ad festum Georgii ex vinis et
v. ibidem provocatis sine vasum investis, hanc et Dnus terr. habet Jus evocandi. -
Sub promontorio veniunt vineae consensu Dni confirmatae, lex admittit evocationem
venorum per Colonos vasum non affante evocatione dnali, item minusam occide-
one nupiarum, et troski. - Carnes ex vicinis possessioribus invehere non licet,
nisi hoc Dnus eos non prospiceret, et tunc post insinuationem possunt et ipsi ma-
ctare. - Si pecus aliquod infirmum sit non sume luc affectum est postquam abba-

Ad Correlationem inter Dnum et subditos spectat Patrocinium, vel Procurator
Sarcarchalis, quod praeter actoratum personale, iam et Colono competentem man-
fit itaq, ut fecit! Si alteruter Procurator moriatur Notarius, Judex Bagi, et Dnus totam
substantiam pupilli servare debent. Dnus conservatori invencioni, prospicere, et Tutorem
constituere debet, ab illoque singulo anno rationes exigere, nam omni responsibilitatis eum
manebit. Lex dat Tutorem Minorum, sed non concordantibus et inventantibus. Tutor conserva-
torem sanum cum Consensu Dni inire potest. - Si mater aliorum nubat, et pupil-
lum secum ducat, Dnus etiam sume subrogatiam eius manipulat, et unum exemplar
invencionis ex citationis mittit illi Dno, quorum maxer migravit.

Quoad Electionem Judicis Dominus candidat Colonos iudicem, Com-
munitas autem ex candidatis eligit unum, et Dnus eum confirmat. Si plures
sint compromissores, et interesse de Candidatis non conveniant, tunc Judicium
candidat, ex rorisando sic Judex quovis anno eligitur. Notarium quoque Commu-
nis eligit et a Dno confirmatur.
Lex dat Jus Dno etiam influenti in subrogationem Contribucionis

sed directe eam excludit a perceptione quæsi contributionalis. Annue rasio-
nes quare debet reddere Dnus, secus si triennio hoc non faciat, tunc ad eius sumptus
Cottus reddet.

II. Coloni vero præstare debent Dno Terrestri.

1. In naturalibus. Coloni præstant Dno nonam ex omnibus terræ nascen-
tibus, exceptis intractabilibus et horrensibus productis, uti et secunda vice procreatis,
ex agri in compensationem præsti dari nec non arborum fructibus. A tempore infamia
tionis tres dies antea s' expectat ut 9^a deducatur, secus nonam ibi relinquit, et
tam non venietur gratis invehere, — Anxia, ex pullis hedi apibus. tunc ovis vultu
præstant. 30 coloni 1 arbulum, vel si non fuerint 30, quires 3. xix) Sub Adolfo I. est
introducenda 9^a et tunc si neglexerit Dnus, sumebat, fucus reg. ob auctoritatem
maxorem regi conciliandam — sed a prædialibus raris — In novationem primores
loci debent facere. — Invisu 9^a provocatur Dni ad contractus cum Colonis invidios.

Omn et munera debent
seu dacti, et occasio
ne nuptiarum Dni etc
vult.

Obs. si colonus primum fructiferis arboribus implanet, 9^a iam prædialit, si
vero esset fundus desiccionalis a iugero 15 xix. sed si exsuperavit 30 xix solvet.
si Colonus nonam denegat, amissio socius procreationis locum habet.

Si Colonus nonam denegat, amissio socius procreationis locum habet.
Sic montanum est annua æqualis dactio, e.g. tres vini, quo plus sumere non
licet, sicut et optima vna eligores, si nihil procreatur, sequente anno requirit.
Lex præcipit ut tibi antea 7^a 5^a quare fuit, mure 9^a fiat, cuius loci
Lex M. Theresiæ 4 fl. subservit.

2. In pecuniis, Coloni dant Jocagium seu centum dormedem 1 fl. ab a
heno vel Olla crematoria 2 fl., sed vobum fructibus arborum et racemis licet ducere, secus
si quædam cum cremato exerceat, ex frugibus parit plus solvet Dno. Ubi lev
or haaxa fuit, in usu. 1 fl. hoc manere debet
Operas, rugiles 20, mammiles 10 xix præstant redimere

Omn si in capitiuo
erat Dnus, coloni con
currant, — dicit de Ma
gras fuit adit prum
vult et ablegatos
inserere.

Extirpatura si ad manus Coloni veniat, et ultra confuturum sepsio-
nale est, centum extraordinarium a convenione mixta dependentem solvat.
Colonus ne sine Contractu descripto et conventione cum Dno exsuperat,
secus gratis laborat, post tres annos via summaria Dnus non potest recuperare si
Colonus sine eius consensu quare exsuperavit, sed via ordinaria.

3. In operibus seu robotis. Colonus insequit sepsionis 52 dies
iugales, aut 104 manuales, inquitinus 18, et subinquitinus 12 diebus annue labo-
rare debet. Dies computatur a solis ortu ad occasum. Remotioribus in specie
ultra sesquicentum habitantibus etiam illis debet admitti. Tempore epidemici hincies,
libus mensibus exceptis, pabulario etiam illis debet admitti. Tempore epidemici hincies,
et Janisecii duplicare etiam potest Dnus operum Colonorum, sed alternare, id est
est 1 dies intercedat, in banatu 1 septimana. Legemur remotiori loco habitantes
Colonus occasione laborum, potest 4 diebus deveneri sed pecora pasuo provident, in hie
ine vero Colonus quare secta. Ad iugalia labora 2 pecora requiruntur, excepta variatione
quæ quæser fix in anno, tunc 4. Quoad inq. et subinquitinos non licet duplicare labores,
Operas ad sequentem annum differre non licet sicut et superrogata facere,
sub pecora

sub poena mercedis duplo exfoluac, Coloni damni refusione, imo et p^{ro}cedam 200
fl. Actionem incurere p^{oss}it. - Si casu interrumpatur labor, perit D^{omi}nus, si imber veni
at, intus et relictus impuatur Coloni. Laborum una quarta pars ad tyrenem rema
nere debet. Si relictus inarandate D^{omi}nus p^{ro}fectionem, 30 diebus prius coloni signi
cat, ut hi praecavendant se a laboribus. Hoc beneficio quibus coloni gaudet.

In Banatu non
debet ad venari
onem concurrere,

Longa rectora est abrogata et eius loco quibus Coloni 2 dies annue cum duo
bus priorat pecoribus. - Lino nonae ex Cannabi linoque possunt 6 libras fide da
re. Triduo concurrunt ad extinguendam ferarum glandine et pulvere pyro a D^{omi}no
promissis, hic itus et relictus computatur, sed hanc non licet ad aliam p^{ro}fectionem com
mutare. - Ubi beneficium lignationis habent, intra diurnam Milliarium, omnis colo
nus integrae refusionis unam oniam rebere ad residuam D^{omi}ni, duo inquilini unam et
quartam rebere debent. In Banatu loco ligni grandineum habent, a quo p^{ro}fectione Coloni inve
gnae p^{ro}fectionis 40, inquilini 20 manipulos. - Ius p^{ro}fectionis habent Coloni in arundine
suis. - In laboribus, si qui remanent, resanctae alio anno non possunt tolli.

Si colonus nolit laborare, aut segriser ex damno laborat, hoc non assequitur,
et in duplo committitur, licet nobilis fiat, vel conductum folix pro re nata.

Si Colonus querelam habere, est ad Dominum, p^{ro}sentque satisfactionem, si hanc
intra 15 dies non habeat, - tunc ad Iudicium; qui rem p^{ro}sent componere, et si p^{ro}sent recon
ciliare p^{ro}sent, atque p^{ro}sent repraesentare, qui p^{ro}sent art. 12, 1790 determinat sedem d^{omi}ni
lem ad expensas D^{omi}ni semestris. Hinc causa ad Sedriam et superius quove ad Consili
um et Cancellariam p^{ro}sent appellari.

Dominus Colonus; - si hic offensus mandatis, et pro labore non comparet, vel
refractor primoribus loci, ad minimum duobus rebus, - p^{ro}sent p^{ro}sent inuam d^{omi}ni car
cere, maiorem poenam, sed non ultra 8 dierum Carceres Sedes D^{omi}ni, verberationem vero
annuum Sedria p^{ro}sent dicere. Si D^{omi}nus Colonus verberet, p^{ro}sent ex d^{omi}ni commi
sur. Sedria debet resignari nobilis colonus, sicut ignobiles, si 8 dierum carceribus
maior poena dictanda est.

Si D^{omi}nus liquidam habeat p^{ro}sentationem, cogit colonus ad hanc et r^ona e.
recessionis. Si fundus barbaricus Coloni adimat, Iudicium eum reponit, et D^{omi}nus damnum
refundere debet. - Si damnum D^{omi}nus per Colonus illatum 60 fl. non excedat, hoc per p^{ro}sent
res loci d^{omi}ni dividit, et expensis annexis exequitur. Ultra 60 fl. Sedes d^{omi}ni
Iudicat, et si damnum dolo sit illatum, p^{ro}sent refusione 8 dierum carcere punit.
Si Colonus inferat D^{omi}nus damnum 60 fl. non excedentem, coram Iudicis; si damnum
maius sit coram Sedria committitur, qui pro re nata et poenam dupli dicere.

Processus ex hac maxeria, via politica p^{ro}sentantur.

1. Ad regulacionem barbaricam, ut pro commoda oeconomia gratia quibus Col
nus sua bona in magna habeat, - sit ad p^{ro}sentationem D^{omi}ni aut Colonus coram sede D^{omi}ni
li, et in processu proportionale accessorie, et tunc suspensa proportionale regulacionem in
finitum Nomines. - Processus regulacionis calcet vram p^{ro}sentationem, proportionale iudi
cam. Actor est vel D^{omi}nus aut Comp^{ro}sentoratus, et tunc litatur causa per p^{ro}sent d^{omi}ni
lem, vel coloni, et tunc per Mag^{is}tratualem. Vitalis questio est hic, an sit locus regu
lacionis.

causis, de qua sententia fieri debet, si fit aliquod impedimentum legale aut Contractu
ales Concilio substanti - Classificatio litterarum conficietur, et instrumentum com-
binarium elaboratur praemissis mappis per Severitatem, praesentis Judicium et jurat-
fore atque litteris magistratu confectis, antiquam et novam sektionum Colonialium
correlationes Indicantibus. Deputatio Cortis per Adm. Dnalem perita, plurimum verides et
Controversas inter Dnium severitatem et Colonos enatas amicice componere sentat, secus pro-
cessum, ad Seben dominalem relegat, ad Concellariam utroque appellabilem. Et instans super
causis causis mappae fit per discretum Severitatem, et per Deputacionem
emissam e Sebe Dominale. In plano expromitur singulum coloniale instu-
mentum

Emis et vendis si
obsat

Quis sentit se
remissionem
et quis de profert

Geometram hic est
dans, notatiam
aut. mag. p. com
mittit -

Si pauciores sunt versiones in nova quam in consi-
qua mappa (1767) praesentatur haec esse errora et corriguntur

Obs. 1. Si Colonus aliquid Dno avulserit, hoc procedu revocare
venetur, et contra-

Obs. 2. Processus proportionali regularis, Causam et correlatio-
nes inter Dnium et subditos decidens secum via urbana. Processus
proportionali Commissarius, licet inter compositores decidens, curam Vo-
mine via iuris ordinaria -

2. Recusatorius, morem peracta regulatione, si error erexit et
praecipue tempore regulationis, vel si quodam in sessionibus Colonialibus
mutata sunt, ubi res clara et evidens est, corriguntur Tabella Urbanalis.
Recusacionem quirit Colonus perire possit.

3. Ad Amovicionem Coloni, et quidem in sequensibus casibus,
a. si graves excessus et reatus commissi, si non sufficiant meritis
referendis. Si ut obnoxia et indolens. Si ipse est causa amovicionis.
(moveatur contra Sebe Dominale) colonus 3 menses, si non; 12 compe-
sent ipsi ad res suas componentas, et aliud locum comparandum,
dein amovicio procuratur, et si hoc tempore sua bona non vendiderit,
Judicium licet abit.

Sim amovē fie
bas per Judicium
et Jurat. cum se
des magist.

4. Abascimacionalis fundorum sessionalium, si Dnūs e-
geat Vnicis expulsi aut fundo pro Cura engenda, Colonus ex
deponat solus solvendis.

5. Remissorius quo convenitur contribucionem solvere volens.

6. Processus Piscatus Publicus, si Dnūs Colonus Indebitis penis
afflicto, venit per Pisc. publ. in 200 fl. comincitur, cuius medietas Co-
lono, alia Capsae domesticae cedit.

7. Urbanalis, ubi de mutuis relacionibus et Juribus quo

secundum peraguntur

suones pertractantur. Causam tenet fidei. Dnalis iusticiae publicae.

Processus via iuris pertractandi qua a Sede Dominali ad Pedram Tabulam regiam et Septemviralem appellatur, sunt:

1. Ad redintegrationem iuris monastici vel 9^{ae} quae Dno ad aliquos annos non solvitur. Contra nobiles coram Memis; contra ignobiles coram Sede Dnali moveatur. Ius monasticum est ecclesiae praescriptio quae nunquam potest augeri.

2. Ad ademptionem fundorum Industrialium, ut Venetiarum, molanum exheredationum, et Casuariorum, sine Consensu Domini. Facta intra 3 annos gratis rehabentur, serius via Uoluntatis solvuntur et solvendi retinuntur. Haec hoc et de venis. Moveatur coram sede Dnali.

3. Processus ex Contractu vel privilegio vel Contractu permanentes, ut ad invalidationem Contractus via iuris procedunt.

Organismus Sedis Dnalis

Compositus 5° dicitur.

1. Praeside ex electoribus Comitatus.
2. Duobus convocatis.
3. Ex Iudice et Juratore.
4. Notario, qui non potest eligi ex Fiscalibus et officialibus Dni, et vice caret.